

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

19 снежня
2010 года —
выбары
Прэзідэнта
Рэспублікі
Беларусь

Усе на
выбары!

Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА

Аляксандр ЛУКАШЭНКА:

С. 2

“БЕЛАРУСЫ — НАРОД ГЕРОЯЎ І ТЫТАНАЎ ДУХУ”

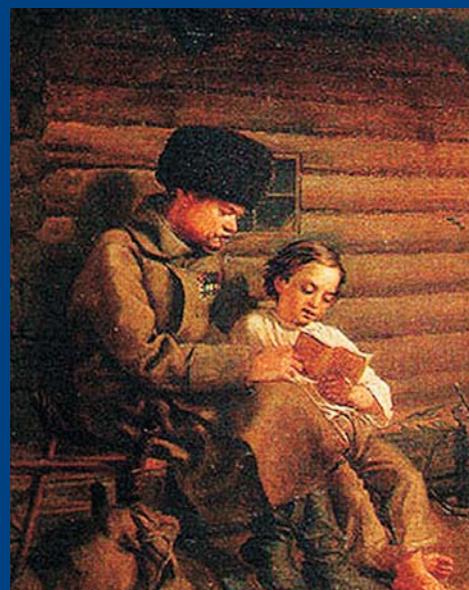
С. 7

С. 4

С. 9

С. 15

Фота Уладзіміра ЦЯРЭНЦЕВА

Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА

Аляксандр Лукашэнка ў час наведання Мірскага замка.

Аляксандр ЛУКАШЭНКА:

“Мы паступова, крок за крокам узнаўлялі перарваную сувязь часоў...”

Як дарэчы ўзгадваліся строфы пра “мароз і сонца — дзень цудоўны!” 16 снежня ля старажытных муроў Мірскага замка, які ў гэты дзень ўрачыста адкрыўся для наведвальнікаў пасля працяглай рэканструкцыі. Двор велічнага палаца літаральна віраваў ад разнастайных дзей: гасцей, якія завіталі ў Мір спецыяльна, каб пазнаёміцца з адноўленай архітэктурнай перлінай нашай гісторыка-культурнай спадчыны XVI — XX стагоддзяў, сустракалі сярэднявечныя рыцары, побач ішло народнае гуляння, музыкі ў стылізаваных касцюмах выконвалі старадаўнюю беларускую музыку... Павебра было проста насычана атмасферай свята і радасці!

Адным з першых наведвальнікаў палацавага комплексу “Мір” у гэты дзень стаў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка.

Урачысты настрой у Міры быў абсалютна не выпадковы. Спынны замак — не проста выдатны ўзор беларускага дойлідства XVI — XX стагоддзяў, што перажыў шэраг эпох, насычаных палітычнымі, эканамічнымі, культурнымі, а таксама і ваеннымі падзеямі, меў розных уладальнікаў, кожны з якіх перабудоўваў і прыстасоўваў яго да ўласных патрэб і густаў. Ён “прайшоў” праз стагоддзі і выстаў перад самымі рознымі нягодамі, захоўваючы сваё высакароднае і гордае аблічча. Нездарма ў 1993 годзе Міжнародная асацыяцыя па абароне (і паляпшэнні) еўрапейскай архітэктурнай і прыроднай спадчыны “Еуропа Nostra”, у якую ўваходзяць спецыялісты з 19 краін кантынента, адзначыла яго дыпламам “За захаванне аднаго з найбольш значных помнікаў замкавай архітэктурны Беларусі, рэстаўрацыю часткі замка і рэканструкцыю”. А ў 2000-м Мірскі замак стаў першым з архітэктурных помнікаў нашай краіны, унесеным у Спіс сусветнай спадчыны UNESCO.

Дзякуючы даручэнню, дадзенаму Прэзідэнтам Аляксандрам Лукашэнкам у 2003 годзе, распачаліся актыўныя рэстаўрацыйныя работы ў замку. Яны ўключылі ў сябе тры пускавыя комплексы: рэстаўрацыю з рэканструкцыяй і музеіфікацыю музейнай часткі будынкаў чатырох вежаў і палацавага Паўночнага корпуса, умяшчэнне ў эксплуатацыю апартаментнай часткі, а таксама рэканструкцыю рэгулярнага італьянскага і пейзажнага англійскага паркаў, ачыстку става і пабудову-рэканструкцыю службовых будынкаў на тэрыторыі (апошні комплекс мяркуецца завяршыць да канца 2012 года).

У чацвер Кіраўнік дзяржавы ўбачыў на ўласныя вочы і ацаніў вынікі той працы, якую правялі ў Мірскім замку за сем гадоў айчынных рэстаўратары і музейшчыкі: Аляксандр Лукашэнка прайшоў па замкавых музейных залах, пазнаёміўся з яго новай экспазіцыяй. Па-гасцін-наму шчыра прывітаў ён прысутных на гэтым свяце шматлікіх прадстаўнікоў дыпламатычнага корпуса з Расіі, Украіны, Літвы, Польшчы, Швецыі... А таксама — дырэктараў вядучых музеяў з краін-суседак, якія завіталі ў Мір не толькі, каб парадавацца разам з намі з нагоды адкрыцця пасля рэканструкцыі выдатнага помніка, але, пэўна, і для таго, каб ацаніць гісторыка-турыстычны патэнцыял аб’екта для замежных турыстаў і вызначыць перспектывы далейшага супрацоўніцтва.

Азнаёміўся Прэзідэнт і з апартаментнай часткай замкавага комплексу, прыстасаванай для правядзення на яе базе канферэнцый і іншых сустрэч, у тым ліку і на

самым высокім узроўні, а таксама прыёму наведвальнікаў — цяпер тут размясцілася невялікая гасцініца для ахвотных пажыць у “княжацкіх” апартаментах.

Аляксандр Лукашэнка меў магчымасць наведаць і выстаўку жывапісу сучасных беларускіх мастакоў Віктара Альшэўскага, Міхаіла Баразны і Уладзіміра Зінкевіча, якая гэтымі днямі адкрылася ў сценах замкавага комплексу. Таксама з удзелам Лідара нашай краіны адбылася цырымонія гашэння маркі з выявай Мірскага замка, спецыяльна выпушчанай да ўрачыстасцей (як вядома, першая такая марка, прысвечаная Мірскаму замку, з’явілася ў 1930-я гады).

“Беларусь па праву ганарыцца сваім багатым гістарычным і культурным мінулым, — запісаў у Кнізе ганаровых гасцей Кіраўнік нашай дзяржавы. — Сярод найвышэйшых дасягненняў майстэрства нашых суайчыннікаў — Мірскі замак, унікальны ўзор нацыянальнага дойлідства XVI — XX стагоддзяў.

Уздымаючы яго з руін і заняпаду, мы не проста адбудовалі помнік архітэктурны. А паступова, крок за крокам узнаўлялі перарваную сувязь часоў. Вярталі сабе шматвяковую славу, адраджалі гістарычную самасвядомасць і веру ў тое, што беларусы — народ геніяў і тытаннаў духу.

Сёння замкавы комплекс у гарадскім пасёлку Мір адкрываецца нарэшце ва ўсёй сваёй велічы і прыгажосці. Гледзячы на яго, сэрцам адчуваеш жывую пераемнасць многіх пакаленняў. Продкі перадавалі нам у спадчыну мару аб вольнай і незалежнай Айчыне. І нашы святы абавязак — уважліва і ўважліва яе ў жыццё, разам пабудоваць моцную і квітнеючую Беларусь.

Нахай адноўлены Мірскі замак і надалей сведчыць аб важным месцы Беларусі ў еўрапейскай гісторыі, выхоўвае ў сучаснікаў пачуцці патрыятызму, гонару за сваю Радзіму і адказнасць за яе будучыню”.

Фота Юрыя ІВАНОВА

“Вядомыя беларускія гістарычныя асобы з радой Ільінічаў, Радзівілаў, Святаполк-Мірскіх заклалі фундамент замка, на якім мы змаглі аднавіць гэты помнік архітэктурны, гісторыі і культуры, нацыянальнай славы Беларусі”, — сказаў міністр культуры Павел Латушка ў размове з Прэзідэнтам. І нагадаў, што ў розныя часы на тэрыторыі Беларусі было пабудавана 116 замкаў, з якіх да нашых дзён захавалася дваццаць адзін. “Гэта яшчэ адно сведчанне еўрапейскіх каранёў, культурнага багацця краіны”, — сказаў ён.

У сваю чаргу, Аляксандр Лукашэнка, адказваючы на пытанні журналістаў, зазначыў, што ён гатовы падтрымаць ініцыятыву Міністэрства культуры па стварэнні і рэалізацыі праграмы “Замкі Беларусі”, пакліканай паспрыць рэстаўрацыі альбо кансервацыі тых аб’ектаў гісторыка-культурнай спадчыны, якія маюцца сёння ў нашай краіне. Па папярэдніх разліках, на яе ажыццяўленне спатрэбіцца каля 150 — 170 мільярдаў рублёў. “Гэта не такія вялікія грошы на сем гадоў. Мы абавязкова іх адновім: за сем гадоў гэта пад’ёмна па фінансах”, — запэўніў Кіраўнік дзяржавы. У той жа час, беларускі Лідар засяродзіў увагу на тым, што ў нас пакуль яшчэ існуе праблема са спецыялістамі ў галіне рэстаўрацыйнай дзейнасці. І для таго, каб не шукаць іх па ўсім свеце, сёння на базе Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў распачата падрыхтоўка студэнтаў, якія ў будучым змогуць стаць майстэрамі рэстаўрацыйнага мастацтва.

Адказваючы на пытанне аб тым, чаму нават пры такой магутнай і сістэмнай падтрымцы гісторыка-культурнага турызму з боку дзяржавы апошні пакуль яшчэ не стаў насамрэч прыбытковым бізнесам, Аляксандр Лукашэнка нагадаў: у параўнанні з іншымі дзяржавамі, якія маюць падобныя традыцыі, што налічваюць сотні гадоў, наша дзяржава яшчэ знаходзіцца на

самым пачатку гэтага шляху. “Нам пакуль яшчэ зарана хваліцца, — зазначыў ён, — аднак усё ж ёсць што паказаць свету: не толькі Мірскі замак, але і Нясвіжскі палацава-паркавы комплекс, палацава-паркавы ансамбль Румянцавых і Паскевічаў у Гомелі...” І дадаў: “У нас гэта пакуль што яшчэ не стала бізнесам — таму трэба вучыцца. А ў тым, што такі бізнес будзе, я ніколі не сумняваюся, бо кожны год падвойваецца колькасць людзей, якія прыязджаюць на падобныя аб’екты”.

Адзначаючы, што па выніках гэтага года колькасць наведвальнікаў Мірскага замка складзе парадку 180 тысяч, Прэзідэнт адзначыў, што праблема турыстычнай інфраструктуры, якая на сённяшні дзень яшчэ існуе, усё ж не такая невырашальная. “Думаю, што гэта справа часу. Праблему з гасцініцамі можна вырашыць цягам года — гэта самае простае”, — сказаў ён. Іншая справа, што, па словах Лідара краіны, варта папярэдне пралічыць усё неабходнае для таго, каб потым гэтыя гасцініцы былі загрузаны, а не пуставалі. У якасці прапановы мясцовым уладам ён выказаў ідэю сумяшчэння гісторыка-культурнага накірунку з паляўнічым, спартыўным. “Мы — толькі на пачатку шляху”, — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

Дзень урачыстага адкрыцця палацавага комплексу “Мір” стаўся яркім і запамінальным святам не толькі для гасцей замка, але папраўдзе і для ўсіх жыхароў пасёлка. Для іх у гэты дзень адбылося тэатралізаванае прадстаўленне ля старых муроў Мірскага замка, канцэртны выступленні ансамбляў “Класік-Авангард”, “Пастараль”, “Харошкі”, “Талака”, а таксама — унікальны святочны феерверк з выкарыстаннем гістарычных феерверчных традыцый Казіміра Семяновіча.

Таццяна КОМАНОВА

Складнікі дзяржаўнасці

Карэспандэнты “К” звязаліся з раёнамі Беларусі, каб даведацца, якім чынам задзейнічаны работнікі і установы культуры ў выбарчай кампаніі-2010.

Брэстчына

Начальнік аддзела культуры Ляхавіцкага выканкама Ніна Прыхач паведамляе “К”, што ўчасткі па выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь размешчаны ў 28 установах культуры. Сярод іх — Ляхавіцкая дзіцячая школа мастацтваў, Цэнтральная бібліятэка, астанія — сельскія дамы культуры і клубы.

Заўтра гасцінна сустрэне выбаршчыкаў і СДК вёскі Навасёлкі. Наталля Пражого больш за дзесяць гадоў сумяшчае кіраўніцтва гэтай установы з грамадскімі абавязкамі старшыні выбарчай камісіі. Навасёлкаўцы лічаць такое сумяшчэнне цалкам натуральным: культура і ідэалогія — неад’емныя складнікі дзяржаўнасці.

Віцебшчына

У кожным раёне вобласці, як і паўсюдна па краіне, распрацаваны графік культурнага абслугоўвання выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Насычаная канцэртная праграма падрыхтавана і ў Докшыцкім раёне.

Па словах начальніка аддзела культуры Докшыцкага райвыканкама Інгі Журомскай, графік мерапрыемстваў угоднены са старшынямі выбарчых камісій у горадзе і на сяле. У тая паселішчы раёна, дзе няма ўстаноў культуры, прыедзе аўтаклуб.

Гомельшчына

У Гомельскай вобласці шмат работнікаў сферы культуры задзейнічана ў працы выбарчых камісій. Так, у Петрыкаўскім раёне ўчасткі для галасавання працуюць на базе

прыкладна 20 СДК і СК. Ва ўсіх гэтых установах культуры 19 снежня плануецца зладзіць выстаўкі дзіцячых малюнкаў і разнастайных вырабаў майстроў дэкаратыўна прыкладнага мастацтва. А ў самім Петрыкаве, па словах начальніка аддзела культуры райвыканкама Наталлі Кандрацьвай, выбарчыя ўчасткі размешчаны, у прыватнасці, у раённым Доме культуры. Натуральна, яны не застануцца па-за ўвагай культработнікаў: 19 снежня там запланаваны выступленні шматлікіх самадзейных творчых калектываў горада.

Гродзеншчына

Як і паўсюль на Беларусі, у канцэртным “насычэнні” заўтрашняга дня выбараў на Смаргоншчыне бяруць удзел усе работнікі культуры.

Начальнік мясцовага аддзела культуры Таццяна Ражава расказала “К”, што, да прыкладу, старшынёй раённай выбарчай камісіі з’яўляецца дырэктар РДК Алена Яблыкава. На гэтым участку пройдзе, натуральна, канцэрт. Гэтыя ж мерапрыемствы запланаваны амаль ва ўсіх клубных установах раёна (ўсяго іх 18). Выбарчыя ўчасткі размясціліся ў дзвюх бібліятэках. Тут для выбаршчыкаў працуюць разнастайныя кніжныя выстаўкі.

Магілёўшчына

Усе выбарчыя ўчасткі вобласці 19 снежня актыўна абслугоўваюць аддзелы культуры. Да прыкладу, у Горацкім раёне, як паведамляе “К” начальнік мясцовага аддзела культуры Аляксандр Жыгун, апрача канцэртных праграм выбаршчыкі могуць наведаць выстаўкі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, выяўныя музейныя экспазіцыі, відэафільмы патрыятычнага зместу. Дзецям у горадзе і на сяле будзе прапанаваны прагляд мультфільмаў.

17 снежня — Дзень беларускага кіно

Умовы для кіно

Святочны вечар, прымеркаваны да Дня беларускага кіно, адбыўся ўчора ў сталічным кінатэатры “Перамога”.

Узнагароды Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь атрымалі больш за 40 чалавек, сярод якіх — вядомыя акцёры, рэжысёры, члены здымачных груп ды іншыя ўдзельнікі кінапрацы.

У наступныя гады будзе адбывацца стопрацэнтнае фінансаванне толькі студэнцкіх, дэбютных фільмаў маладых рэжысёраў, а таксама анімацыйных і дакументальных кінастужак. Ігравае ж кіно дзяржава, як ужо паведамлялася, падтрымае шляхам фінансавання 70% бюджэту фільма, астатнія сродкі павінны будучы знаходзіць самі кінавытворцы. Гэта прад-

угледжае праект Закону аб кінематографіі, некаторыя палажэнні якога агучыў на прэс-канферэнцыі 15 снежня выконваючы абавязкі дырэктара Дэпартамента па кінематографіі Міністэрства культуры краіны Андрэй Бычкова.

Закон павінен быць прыняты цягам 2011-га, а вось Указ Прэзідэнта аб падтрымцы кінавытворчасці чакаецца яшчэ ў гэтым годзе. У ім прадугледжана, што “Беларусь-фільм” і “Беларускі відэацэнтр” ды іншыя арганізацыі, што ствараюць карціны, будучы практычна вызвалены ад падаткаў. Па словах Андрэя Бычкова, у міністэрствы краіны будучы унесены прапановы, згодна з якімі, прыватным беларускім і замежным кінакампаніям будзе больш зручна і выгадна супрацоўнічаць з дзяржаўнымі кінавытворцамі.

Віншуем!

Паважаныя сябры!

Стваральнікі і захавальнікі традыцый беларускага кінематографа!

Прыміце шчырыя віншаванні з Днём беларускага кіно, дзякуючы якому шматлікія пакаленні нашых грамадзян і замежных гледачоў знаёмяцца з гісторыяй, самабытнай культурай, сацыяльна-эканамічным патэнцыялам Беларусі, выхоўваюцца ў духу высокіх маральных каштоўнасцей, уласцівых беларускаму народу.

У гэты святочны дзень дазвольце падзякаваць вам за значны ўклад у развіццё культуры нашай краіны, за талент, адданасць прафесіі і падзвіжніцтва. Жадаем вам шчаслівага і доўгага жыцця ў кінамастстве, а вашым творам — вечнасці. Здраоўя вам, шматлікіх і ўдзячных гледачоў, новых творчых поспехаў і дасягненняў!

Старшыня ЦК Беларускага прафсаюза работнікаў культуры Наталля АЎДЗЕЕВА

У выніку тайнага галасавання з чатырох кандыдатаў, якія былі вылучаны на пасаду старшыні Саюза, большасцю галасоў быў паўторна абраны заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі краіны, прафесар Уладзімір Савіч. Таксама на сваіх пасадах засталіся першы намеснік старшыні Рыгор Сітніца і намеснік старшыні па выставачнай дзейнасці Сяргей Цімохаў. Быў зацверджаны новы склад Рады і Рэвізійнай камісіі БСМ.

Матэрыялы пра работу 3’езда чытайце ў наступным нумары “К”.

Б.К.

XX-ы мастакоўскі

15 снежня адбыўся чарговы, XX 3’езд мастакоў Беларусі.

У рабоце 3’езда прыняў удзел міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка.

Вёў пасяджэнне старшыня Рады Грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз мастакоў”, заслужаны дзеяч мастацтваў краіны, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Уладзімір Зінкевіч.

У парадак дня былі ўнесены наступныя пытанні: справаздача старшыні Беларускага саюза мастакоў Уладзіміра Савіча, Рэвізійнай камісіі (старшыня — Эдуард Рымаровіч) за працу ў перыяд з 2007 года, абмеркаванне дакладаў дэлегатамі 3’езда; уясненне змяненняў і дапаўненняў у Статут БСМ; выбары новага кіраўніцтва Саюза. У гэты ж дзень 3’езд завяршыў сваю работу.

Е-рукапіс і факсімілье

Факсімілье Слуцкага Евангелія перададзена ў дар Нацыянальнай і іншым бібліятэкам Беларусі ў межах праекта “Вяртанне святынь”.

У 2009-м Прэзідэнт краіны падтрымаў праект стварэння факсімільнага выдання

каштоўнай кнігі, дзякуючы чаму была забеспечана неабходная фінансавая падтрымка з боку дзяржавы. І ўжо ў верасні мінулага года першы экзэмпляр выпушчанага выдавецтвам Беларускага Экзархату фаліянта быў падораны Аляксандрам Лукашэнкам Патрыярху Маскоўскаму і ўсяе Русі Кірылу.

Пад час урачыстай перадачы выдання дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Раман Матульскі адзначыў важнасць працы па вяртанні сімвалаў нашай нацыі. Па яго словах, бібліятэка будзе і ў далейшым актыўна супрацоўнічаць з Беларускай Праваслаўнай Царквой і справе папулярызацыі кніжных скарбаў краіны. Раман Матульскі таксама паведаміў, што ўжо вырашаны пытанні, звязаныя са стварэннем факсімільнага выдання Полацкага Евангелія.

Спецыяльны фонд Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі адзначае сваё пятнаццацігоддзе.

Гарантыя будучыні

Першы намеснік міністра культуры краіны Уладзімір Карачэўскі падкрэсліў на адкрыцці Рэспубліканскай выстаўкі работ лаўрэатаў, дыпламантаў і стыпендыятаў фонду ў галерэі “Універсітэт культуры”, што яна з’яўляецца значнай падзеяй для сталіцы і ўсёй Беларусі.

— Таленавітая моладзь —

гарантыя паспяховай будучыні дзяржавы, — дадаў Уладзімір Карачэўскі. — Наш Урад надае шмат увагі маладым творцам, і стварае ўсе ўмовы для іх добрага навучання, творчасці і далейшай працы. На выстаўцы прадстаўлены работы як маладых, так і прафесійных аўтараў. Я думаю, у іх усё атрымаецца, яны стануць сапраўднымі майстрамі і іхняя творчасць будзе служыць высокаму мастацтву і дзяржаве...

Усе наведвальнікі выстаўкі ацанілі высокую якасць работ, незвычайныя падыходы пры іх стварэнні. У многіх склалася ўражанне, што гэтая экспазіцыя — не тых, хто пачынае свой творчы шлях, а прафесі-

Фота Юрыя ІВАНОВА

яналаў з досведам. На палотнах і здымках, у графіцы і скульптуры нашы маладыя мастакі адлюстравалі элементы традыцыйнай і сучаснай культуры беларусаў, нацыянальныя стравы, паказалі своеасаблівы характар у абстрактных творах.

Старшыня экспертна-мастацкай камісіі фонду, рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Міхаіл Баразна зазначыў: “На жаль, сцены галерэй не могуць змясціць усе самыя лепшыя работы, аўтараў якіх адзначыў Прэзідэнт краіны. Рады, што маладыя мастакі дэманструюць вялікую прагу да засваення прафесійных вышынь”.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Фонд і яго фаны

Сёлета буйных гала-канцэртаў, прысвечаных 15-годдзю спецыяльнага фонду Прэзідэнта Беларусі па падтрымцы таленавітай моладзі, будзе два: сёння — у Белдзяржфілармоніі, а 22 снежня — у Вялікім тэатры оперы і балета.

— Канцэрт у сталічнай філармоніі, — распавёў аўтар праекта, дырыжор Вячаслаў Бартоўскі, — стане заключным у сучасным цыкле такіх канцэртаў, што цягам паўгода прайшлі ва ўсіх абласных цэнтрах, а таксама ў Маладзечне. Пры гэтым, як вы разумееце, мы намагаліся паказаць навучальныя музычныя ўстановы ўсёй краіны. Шырока былі задзейнічаны мясцовыя сімфанічныя аркестры, якія акампанавалі юным талентам. У іншыя гарады выязджаў Дзяржаўны камерны аркестр Беларусі. На цяперашнім заключным гала-канцэрте гэтая традыцыя выступленняў з аркестрам прадоўжыцца: салісты будучы граць з Дзяржаўным ака-

дэмічным сімфанічным аркестрам Беларусі. Выступіць і навученец Рэспубліканскага каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Павел Нетук, які стаў дыпламантам Міжнароднага конкурсу піяністаў “Мінск-2010”. Будучы ўдзельніца прадстаўнікі ўсіх рэгіёнаў, прычым некаторыя — разам са сваімі калектывамі. Канцэрт гэты, дарэчы, бясплатны для публікі, так што фанаў у юных зорак стане яшчэ больш.

На другім канцэрте — “Таленты Беларусі” — салістам будзе акампанавачы сімфанічны аркестр тэатра (дырыжор — Вячаслаў Воліч), выступаць таксама некалькі цудоўных калектываў юных музыкантаў: Капэла хлопчыкаў Уладзіміра Глушакова, Канцэртны аркестр Уладзіміра Перліна, ансамбль цымбалістаў “Залатая струна” Ганны Полесавай, ансамбль трубочоў “Інтрада” Мікалая Волкава. Убачым мы, зразумела, і тых лаўрэатаў фонду Прэзідэнта, якія сталі зорнымі салістамі тэатра: Акану Волкаву, Таццяну Гаўрылаву, Іллю Сільчукова, салістку балета Марыну Парамонаву. Сыграе і Улада Беражная — на скрыпцы А.Гварнеры.

Звышзадача ў бронзе

Пакуль гэты нумар рыхтаваўся да друку, помнік быў ужо на шляху ва Украіну. Нагадаю, што Кіеў — не выпадковы горад для Караткевіча: тут ён жыў разам з маці летам 1944-га, тут з 1949 па 1954 гг. вучыўся ва ўніверсітэце імя Т.Р. Шаўчэнкі. Пасля ён два гады настаўнічаў у вёсцы Лесавічы, што на Кіеўшчыне. Такім чынам, імя нашага класіка, 80-годдзе якога мы нядаўна адзначалі ў краіне, шырока вядомае і на Украіне.

Увесь помнік, разам з плоскасцю развароту бронзавай “кнігі”, — тры з паловай метры па вышыні (сама фігура — 2,3 м), і разлічаны на тое, што арганічна ўвайдзе ў моцнае эмацыянальнае рэчышча глядацкага ўспрыняцця з вуліцы.

Вось што кажуць аўтары: “Уладзімір Сямёнавіч не быў народным пісьменнікам па званні, але быў сапраўды народны па духу і пакліканні, а таксама па той папулярнасці, якую меў не толькі сярод беларусаў! Такім нам і хацелася яго паказаць: Рыцара свету, чараўніка слова і проста душэўнага і добрага чалавека. У гэтым была наша звышзадача...”

Б.К.

На здымках: фігура пісьменніка ў двары Скульптурнага камбіната перад адпраўкай у Кіеў; фрагмент кампазіцыі — з радкамі Караткевіча на беларускай і ўкраінскай мовах. Фота Юрыя ІВАНОВА

На Скульптурным камбінате Беларускага саюза мастакоў адліты ў бронзе помнік Уладзіміру Караткевічу для Кіева.

Яшчэ ў снежні яго мяркуецца ўстанавіць на вуліцы М.Кацюбінскага каля Пасольства Рэспублікі Беларусь ва Украіне.

Аўтары праекта — беларускія скульптары Алег Варваўнян, Канстанцін Селіханав, архітэктар Аляксандр Корбут.

Пад час сустрэчы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь з дзеячамі культуры па пытаннях развіцця кінематографіі Кіраўнік дзяржавы звярнуў асаблівую ўвагу на развіццё пракату ў рэгіёнах і паставі перад мясцовымі ўладамі задачу ў бліжэйшы час давесці да ладу і мадэрнізаваць усе айчынныя кінатэатры.

Неўзабаве пасля гэтай сустрэчы на даху Полацкага кінавідэацэнтра “Радзіма” пачалі шчыраваць рабочыя. І супрацоўнікі ўстановы, і яе наведвальнікі іх з’яўлення даўно ўжо чакалі. Доўгі час перад Цэнтрам паўставала гамлетэйскае пытанне “Быць або не быць?”. Цяпер ён ужо не балансуе на гэтай небяспечнай мяжы. І — пачынае рух наперад.

Сённяшні дзень, 18 снежня, дакладна ўвойдзе ў гісторыю полацкага кінавідэапракату: адбудзецца першы паказ у фармаце 3D, які практычна супаў са святкаваннем Дня беларускага кіно. Мерапрыемства, без сумневу, трапляе ў канву акцыі “Культурная сталіца Беларусі”, што ставіць сабе за мэту зраўнаваць жыхароў сталіцы і рэгіёнаў у правах і магчымасцях далучыцца да сучасных культурных здабыткаў.

Няздзейснены мультыплекс

На сённяшні дзень “Радзіма” канкурэнтаў не мае: кінатэатр у амаль стотысячным горадзе толькі адзін. Яго будынак паўстаў яшчэ напрыканцы саракавых, адпавядаючы адметнаму стылю сваёй эпохі. Праз некалькі дзесяцігоддзяў ён ужо не мог напоўніцу задавальняць усе патрэбы палачан у “найважнейшым з мастацтваў” — хаця б таму, што саміх палачан значна паболела. Таму ў 1980-я ўзнікла задумка ператварыць “Радзіму” ў сапраўдны мультыплекс — вядома, савецкага ўзору. Будынак быў рэканструяваны, яго плошча значна павялічылася, а колькасць кіназалаў узрасла да трох.

Але... Ці то з прычыны памылкі праекціроўшчыкаў, ці то праз нядабайнасць будаўнікоў гэты прыгожы праект не быў паспяховым. Неўзабаве адна са сцен пачала даваць усадку, і ў выніку добрую палову вялізнага будынка прызналі аварыйнай ды закрылі для наведвальнікаў.

Зайшоўшы ў адну з залаў няздзейсненага мультыплексу, пачуў мернае цурчэнне вады з даху найпрост на падлогу. Зрэшты, гэтае сумнае відовішча запущення не асабліва кантрастуе з інтэр’ерамі іншых памяшканняў кінатэатра, бо стан другой паловы можна ахарактарызаваць як амаль аварыйны. Прыкладам, столь “дзейнай” залы таксама сям-там ашчэрылася “чорнымі дзірамі”. Па ўсім відаць, што доўгія гады ўстанова не атрымлівала грашовых “уліванняў” нават на бягучыя рамонтны.

Два гады таму, калі кінатэатр быў перададзены з абласной уласнасці ў гарадскую, ягоны стан быў яшчэ горшы, чым цяпер. Такім чынам, з пункта гледжання эканамічнай мэтазгоднасці (якая “пазбаўляе слова” эмоцыі і кіруецца адно розумам), лепей за ўсё было як мага хутчэй пазбавіцца ад гэтага “кепскага актыву”, падобнага на бяздонны Бермудскі трохкутнік. Тады б замест кінатэатра на “бойкім месцы” ў самым цэнтры горада сёння ўжо раскашаваў бы, скажам, прыватны супермаркет. Тым болей, патэнцыйныя інвестары праяўлялі цікавасць...

Але ў такім выпадку ў гісторыі кінапракату ў Полацку можна было б паставіць тлустую кропку.

Таму мясцовыя ўлады вырашылі кіравацца ўсё ж не надзённай рацыянальнасцю, а бачаннем перспектывы. Тым болей, гаворка вялася пра ўстанову, якую з задавальненнем наведвалі ці не ўсе пакаленні сённяшніх палачан.

Улоў паэта-іхтыёлага

Роля “антыкрызіснага менеджара” — ці, іншымі словамі, крэсла дырэктара кінатэатра — была прапанавана вядомаму полацкаму паэту з дыпламам па спецыяльнасці “іхтыёлаг” Феакцісту Фядотаўу. Нічыйі зайздрасці гэтае прызначэнне не выклікала.

Што такое Бермудскі трохкутнік, дырэктар кінатэатра ведаў не па чутках: у свой час сам там неаднойчы плаваў, прычым цалкам бяспечна для ўласнага здароўя. Болей за 20 гадоў свайго жыцця ён правёў у далёкіх, а часам і экзатычных, краях, а гісторыі з

“Мы маглі б зарабляць значна больш...”

Акурат напярэдадні паездкі ў Полацк паспрачаўся з прыяцелем аб будучыні кінатэатраў. Ён выстаўляў песімістычныя аргументы (мора дармовага пірацкага кантэнтнага тэлеканала абсталявання для “home video”), я быў яго апанентам (ва ўсялякім выпадку, хлопцу трэба будзе кудысьці запрасіць сваю дзяўчыну). Але... Усё гэта толькі тэорыя. Арбітрамі ў падобнай спрэчцы могуць быць адно практычны-практыкі.

Як паведаміў Феакціст Фядотаў, сёлета ў кінатэатры “Радзіма” было прададзена амаль 60 тысяч білетаў. Гэтая лічба кажа сама за сябе.

Зрэшты, перафразуючы класіка, варта нагадаць, што найважнейшым у кінатэатры павінна быць уласна кіно. Сёння “Радзіма” наўрад ці можа прапанаваць наведвальнікам ідэальныя ўмовы для яго прагляду: муляжы цыратавыя крэслы ў вялікай зале не замяняліся ўжо не адно дзесяцігоддзе, ды і тэмпература там не самая камфортная...

Уласнаручна заробленія сродкі кінатэатр укладае ў вырашэнне ўласных праблем. Прыкладам, сёлета перад пачаткам “мокрага сезона” ўжо былі праведзены сям-такія работы на даху. Але зразумела, што мадэрнізацыя выключна сваімі сіламі ў яго не атрымаецца.

У гэтую суботу ў кінатэатры запланавана ажно два мерапрыемствы. Апрача адкрыцця 3D-зале, гэта яшчэ і імпрэза, прысвечаная Дню беларускага кіно. Не зважаючы на ўсе планы платных паслуг, уваход на яе будзе вольны: з той проста прычыны, што само беларускае кіно як з’ява яшчэ патрабуе раскруткі.

— Калі ў нас ідуць беларускія фільмы, мы стараемся даваць як мага больш рэкламы, — кажа Феакціст Фядотаў. — Але пакуль што пра фантастычны попыт казаць не выпадае. Таму папулярнацыя айчыннага кіно — вельмі важная задача...

У плане новых твораў манументальнага мастацтва Полацк сёлета сапраўды здзіўляе. Бюст Юрыя Тарыча, які

Выход з “Бермудскага трохкутніка”: мадэрнізацыя — аж да 3D-паказаў

Мультыплекс для Культурнай сталіцы

ягонага жыцця могуць стаць сюжэтам для прыгодніцкіх фільмаў. Але... Вабіла на радзіму.

Былы марак і іхтыёлаг цяжкасцей не збаўся ды ўзяў “карабель” з “прабоінамі” ў даху пад сваё кіраванне. Каб хаця б трохі палепшыць яго становішча, адразу былі запушчаны новыя праекты.

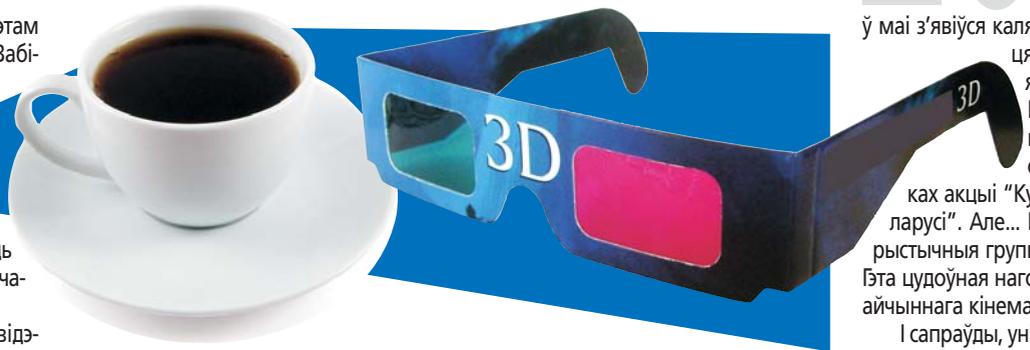
Да нядаўняга часу камерная відэазала ў “Радзіме” пуставала. Уззяўшы ў арэнду абсталяванне, удалося зрабіць там невялічкі лічбавы кінатэатр. Попыт на гэтую паслугу быў такі, што неўзабаве замест арандаванай тэхнікі былі набыты ўласны праектар і акустыка мадэлі 5.1. Яно і не дзіва: стужкавая копія таго або іншага блокбастэра даходзіць да Полацка далёка не ў дзень яго сусветнай прэм’еры, а вось паказваць тыя самыя фільмы ў лічбавым фармаце (прычым, падкрэслім, абсалютна легальна!) удаецца куды аператыўней. А нядаўна для гэтай залы было арандавана і 3D-абсталяванне. Побач з ёю ўжо падрыхтавана памяшканне і для атракцыёна з пяццю вымярэннямі.

А вось раскрыццё танцавальных вечары ў актуальнай узроставай нішы “Для тых, каму за...” аказалася нашмат складаней.

— Людзі праходзілі міма, чулі музыку, але бачылі, што ў зале пуста, і таму... рушылі далей сваім шляхам, — згадвае дырэктар кінатэатра. — Мы вырашылі запрасіць туды сваіх сяброў, каб стварыць там патрэбную атмасферу. Ды і мне самому, прызнацца, даводзілася “запальваць” на танцполе...

Сёння тыя вечары ўжо не патрабуюць “раяляў кустах”, стаўшы для кінатэатра адной з крыніц стабільнага прыбытку. Разам з іншымі такімі струменьчыкамі (скажам, пракатам дыскаў або нават уласнай студыяй гуказапісу) яны забяспечваюць установе някепскія фінансавыя вынікі.

Паводле прагнозаў, сёлета кінатэатр выканае план платных паслуг на 170% у параўнанні з мінулым годам. Яго рэнтабельнасць дасягнула амаль 90%, і гэта прытым, што нямала грошай даводзіцца траціць на ацяпленне той аварыйнай часткі будынка, якая прастойвае, не прыносячы ніякіх даходаў.

— Полацк — гэта горад старажытны, але і малады — у тым сэнсе, што моладзі ў нас вельмі шмат: тут і ўніверсітэт, і іншыя навучальныя ўстановы, — каменціруе дырэктар кінатэатра. — І не так багата мясцін, куды моладзь можа пайсці пасля заняткаў. Таму і нашы перспектывы, лічу, яшчэ далёка не вычарпаны...

Яшчэ будучы хлапчуком, Феакціст Фёдаравіч здолеў займець пэўны досвед у арганізацыі кінапракату: ён дапамагаў ладзіць сеансы ў сваёй роднай вёсцы на Глыбоччыне. Тады, у 1960-я, яны праходзілі непасрэдна ў сялянскіх хатах — клубы на той час былі нават не ў кожнай вялікай вёсцы. Да вузакплёначнага праектара “Украіна” дапасоўваўся генератар: электрыфікацыя глыбінку яшчэ не закрунула. А транспартавалася гэтае абсталяванне з вёскі ў вёску на звычайных калёсах: конскія сілы ў правінцыі былі выключна ў “натуральным увасабленні”.

Па гістарычных мерках, з той пары не так і шмат прайшло часу, але ж... наколькі змяніліся нашы варункі жыцця! І, адпаведна, — патрабаванні.

— Сёння кінатэатр павінен стаць шматфункцыянальным грамадска-культурным цэнтрам, здатным прапанаваць спажываць самы шырокі спектр паслуг, — лічыць Феакціст Фядотаў. — Каб перад сеансам можна было і кубак кавы выпіць, і нават наведваць цырульню...

Цырульня ў кінатэатры ўжо працуе — на плошчах, арандаваных прыватнікам. А ў перспектыве плануецца і яшчэ адзін, пакуль досыць нязвыклы, аб’ект інфраструктуры.

— Тая катэгорыя спажываўцоў, якую пакуль мы не можам ахапіць, — гэта маладыя бацькі, — кажа дырэктар кінатэатра. — Пакінуць з кімсьці малое дзіця, каб разам схадзіць у кіно, удаецца ім не заўсёды. Дык чаму б не зрабіць у кінатэатры дзіцячы пакой, дзе малеча пад час сеанса маглі б пагуляць з метадыстам?

— Я заўсёды казаў: мы маглі б зарабляць і значна больш, чым цяпер, але для гэтага перш-наперш патрэбны пэўныя ўкладанні, — лічыць Феакціст Фядотаў. — Прычым сродкаў спатрэбіцца не так і шмат, а ў перспектыве іх цалкам рэальна вярнуць...

Дзякуючы ўвазе да пракатаў з боку Кіраўніка дзяржавы і інвестыцыям з абласнога бюджэту, дырэктар кінатэатра неўзабаве плануе значна скараціць той прыкры разрыў паміж рэальнасцю і ідэалам. Першыя 600 мільянаў рублёў, патрэбныя для гэтага, ужо асвойваюцца на даху будынка. Мадэрнізацыя аднымі новымі крэсламі не абмяжуецца. Ужо ў бліжэйшым часе Феакціст Фядотаў спадзяецца рэалізаваць свой звышамбітны праект: “перавод у 3D” самай вялікай залы кінатэатра, разлічанай амаль на паўтысячы месцаў. Калі яго ніхто не паспее апырэдзіць, гэта будзе першая 3D-кіназала такога памеру ў краіне.

Дырэктар кінатэатра ні на каліва не сумняваецца ў тым, што гэтая ініцыятыва будзе не толькі запатрабаванай, але і рэнтабельнай.

— Сённяшні спажывец ахвотней заплаціць дзесяць тысяч рублёў за якасную паслугу, чым тры тысячы за звычайны фільм, — кажа ён.

І сапраўды, “бюджэтныя” паказы сёння кожны ахвотны можа арганізаваць проста ў сябе дома: базале DVD-плэры і пірацкія дыскі з серыі “10 у адным” даступныя нават студэнтам. А вось калі той самы студэнт запрасіць у кіно дзяўчыну, ён наўрад ці паставіць у аснову фактар цаны.

Зрэшты, “звычайныя” фільмы можна будзе ўбачыць у другой зале, разлічанай на 300 месцаў (сёння яна — у аварыйным стане). Павелічэнне цэн на білеты там не плануецца.

— Галоўнае, каб у чалавека быў выбар, — лічыць Феакціст Фядотаў. — Маючы тры залы, цалкам магчыма задаволіць усе густы...

ў маі з’явіўся каля кінатэатра, не прыцягвае столькі ўвагі, як, скажам, помнік Героям Айчыннай вайны 1812 года, таксама адкрыты ў рамках акцыі “Культурная сталіца Беларусі”. Але... І гледачы, і нават турыстычныя групы ля яго спыняюцца. Гэта цудоўная нагода згадаць гісторыю айчыннага кінематографа.

І сапраўды, універсальнасць кінатэатра як культурнага цэнтры павінна прадугледжваць не толькі розныя розныя віды камерцыйна паспяховых атракцыёнаў ды паслуг, але таксама і асветніцкія ініцыятывы.

Кінатэатраў, чый стан сёння такі ж праблемны, як і полацкай “Радзімы”, у беларускіх рэгіёнах дастаткова. Дзевяці некаторых з іх ужо наглуха зачыненыя, але большасць працягвае ўпарта змагацца за выжыванне... Зразумела, што набыць другое жыццё, ператварыўшыся ў сучасныя грамадска-культурныя цэнтры, яны сваімі сіламі ніколі не здолелі б.

Гэтыя кінатэатры пералічаны ў праекце Дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі” на бліжэйшую пяцігодку. Спіс займае некалькі дзесяткаў старонак. Побач з назвамі — канкрэтныя лічбы бюджэтнага фінансавання. Такага маштабага “улівання” ў гэтую галіну, мабыць, ніколі яшчэ не было ва ўсёй гісторыі айчыннага кінапракату.

Распачатая Кіраўніком дзяржавы ініцыятыва — “выратавальны круг” для пракату ў рэгіёнах, якое дазволіць яму выбрацца з Бермудскага трохкутніка ўласных праблем. Але дзяржфінансаванне — гэта толькі адзін з фактараў поспеху. Другі — энтузіязм і крэатыўнасць саміх работнікаў праката. А трэці — грамадскі попыт на іх паслугі і грамадскае іх значэнне.

Як і ў тыя часы, калі кіно круцілі пры святле лучыны, так і ў эпоху мультыплексаў грамадскае значэнне кінапракату застаецца бадай нязменным: не толькі, уласна, “дэманстраваць прадукт”, але і ствараць магчымасць для зносін між людзьмі. І ніякія звышпрапуснутыя тэхналогіі “home video” яе не заменяць.

Ілля СВІРЫН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Полацк — Мінск

Мінскі міжнародны Ражджэсценскі оперны форум, гасцей і ўдзельнікаў якога прымаў Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Беларусі, пакінуў не толькі цудоўныя мастацкія ўражанні (агляд фестывальных спектакляў — у наступных нумарах “К”). Ён прынёс і зацікаўлены роздум: пра будучыню адноўленага тэатра і яго рэпертуар, развіццё фестывальнага опернага руху і праграмы далейшых такіх форумаў, прынцыпы ўзаемаадносін тэатраў і практыкаў тэатра (як між сабой, так і з публікай, якую яны павінны выходзіць) і нават пра сістэму падрыхтоўкі музычна-тэатральных крытыкаў. Усе гэтыя і многія іншыя пытанні абмяркоўваліся на “круглым stole”, а таксама ў шматлікіх асабістых размовах з запрошанымі да нас маскоўскімі ды пецяўбургскімі тэатразнаўцамі і “акуламі пяра”. Тым больш, што многія з іх бывалі ў нашым тэатры яшчэ ў 1980-я, калі тут праводзіліся разнастайныя ўсесаюзныя фестывалі — і музычных тэатраў, і творчай моладзі.

Сярод гасцей былі дэкан тэатразнаўчага факультэта Санкт-Пецярбургскай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, рэдактар музычнага аддзела “Пецярбургскага тэатральнага журнала” Алена Трацякова, галоўны “оперны” спецыяліст Саюза тэатральных дзеячаў Расіі, адказны сакратар Камісіі згаданага Саюза па музычных тэатрах Аляксей Садоўскі, члены экспертнага савета Расійскай нацыянальнай тэатральнай прэміі “Залатая маска” Іоляра Садых-задэ, Дзмітрый Рэнанскі, кандыдат мастацтвазнаўства, карэспандэнт “Независимой газеты” Марына Гайковіч, аглядальнік расійскай газеты “Культура” Дзмітрый Марозаў. Беларускі “крытычны блок” прадстаўлялі кандыдат мастацтвазнаўства, начальнік аддзела міжнародных сувязей Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Наталля Ганул, рэдактар аддзела часопіса “Мастацтва” Таццяна Мушынская, а таксама аўтар гэтай публікацыі.

Вёў “круглы стол” першы намеснік генеральнага дырэктара НАВТ РБ Уладзімір Рылатка.

Бочка мёду з лыжкай дробязей

Госці высока ацанілі ўзровень нашай опернай трупы. Маўляў, у Расіі, як заўважыў А.Садоўскі, сёння існуе каля дваццаці тэатраў па-за Масквой і Пецярбургам. Беларускі на іх фоне ўваходзіць у тройку лепшых на постсавецкай прасторы: “Ваш тэатр — канкурэнтаздольны, не збранзавелы, а жывы”. “У вас ёсць зоркі, — дала М.Гайковіч, — і яны задаюць планку астатнім”.

Асабліва шмат захопленых водгукў выпала на долю сімфанічнага аркестра тэатра, галоўным дырыжорам якога з’яўляецца Віктар Пласкіна. І гэта не выпадкова. Як адзначыла А.Трацякова, “аснова любога музычнага тэатра — аркестр: гэта той фундамент, без якога такі тэатр папросту немагчымы. Пад час форуму спектаклі праводзілі дырыжоры з рознымі манерамі, мастацкімі канцэпцыямі, тэмамі — аркестр спраўляўся з любымі задачамі”. І ўсё гэта, між іншым, — з адной рэпетыцыі. Падобная практыка, калі з аркестрам часцяком працуюць запрошаныя дырыжоры, заўважыла Г.Садых-задэ, выдатна спрыяе далейшаму развіццю калектыву, і яе трэба працягваць. Але ўжо сёння, падкрэсліў А.Садоўскі, аркестр уражае паўнаватарскім гучаннем усіх груп, збалансаванасцю і чысцінёй тэмбраў духавых. Ва ўсім гэтым, прадоўжыла М.Гайковіч, адчуваецца добры ўзровень выканальніцкіх школ Беларусі, тая вялікая праца, якую праводзіць па падрыхтоўцы спецыялістаў Беларуска дзяржаўная акадэмія музыкі.

Далёка разнеслася слава і пра хор нашага тэатра. Але, шмат чуўшы пра яго дасягненні, госці адзначылі і тыя кірункі, па якіх трэба рухацца калектыву надалей. “Бачна вельмі вялікая праца галоўнага хормайстра Ніны Ламановіч, асабліва ўражае стройнае гучанне жаночых галасоў, бо ў іншых трупях яно бывае надта пярэстым. Ёсць у вас і добрая харавая культура, і асаблівы, толькі вам уласцівы, гук. У рэзерве ж — павышэнне сцэнічнай культуры хору, для чаго патрэбны асобныя сістэмы трэнінгу”, — падкрэсліла А.Трацякова. Сапраўды, сучасны тэатр патрабуе не толькі спеўных, але і пластычных артыстаў, не кажучы ўжо пра іх артыстызм. І калі ў нашым хоры ёсць

калі творчыя асобы і дырэктары мысляць у адным ключы. Больш за тое: пры гэтых абставінах гэта дазваляе мастакам дбаць выключна пра творчасць, бо вырашэнне арганізацыйна-жыццёвых праблем бярэ на сябе адміністрацыя. Так што залогам паспяховага руху наперад становіцца ўзаема-разуменне паміж гэтымі двума складнікамі.

Рэпертуарчык па памеры і навывраст

Не засталіся па-за ўвагай крытыкаў найменні фестывальных спектакляў, што красамоўна адлюстроўвалі нашу цяперашнюю афішу: чатыры італьянскія оперы (“Набука” і “Травіята” Дж.Вердзі, “Тоска” Дж.Пучыні, “Севільскі цырульнік” Дж.Расіні) і адна французская (“Кармэн” Ж.Бізе). Прычым усе — XIX стагоддзя.

Бо існуюць фестывальна-справаздачы, калі тэатр паказвае свае дасягненні за гэты перыяд, фестывалі спевакоў або дырыжораў, пабудаваныя на запрашэнні, найперш, зорак — і ў гала-канцэрты, і ў рэпертуарныя спектаклі тэатра. Ёсць і фестывалі, заснаваныя на спалучэнні розных жанраў. Ёсць спецыялізаваныя маладзёжныя форумы, мэтай якіх становіцца агляд маладых тэатральных сіл і, адпаведна, тэатральнай будучыні. У Пярмі да оперы, якая застаецца “галоўнай дзейнай асобай” фестывалю, далучаюцца фільмы, выстаўкі, канцэрты.

На Захадзе часцей распаўсюджаны форумы, заснаваныя на сусветных прэм’ерах старадаўніх ці, наадварот, найноўшых опер. Ёсць і фестывальная

год праводзіцца фестываль традыцыйнай оперы, а другі год — конкурс на лепшы сучасны твор у гэтым жанры.

Неблагім было б і запрашэнне на нашы форумы не толькі дырэктараў тэатраў, як гэта было сёлета, але і прадзюсараў, арганізатараў іншых оперных фестывалаў. А яшчэ — суседства эксперыментальных праектаў, у тым ліку прызначаных для камернай сцэны. Бо без такой студыйнай работы, без прафесійных абмеркаванняў творчых эксперыментаў, іх пралікаў і заваёў рух наперад — немагчымы.

А тое, што без фестывалаў сёння жыць не толькі не “модна”, але і ўвогуле “аніяк”, падкрэсліла А.Трацякова. Бо фестываль стварае здаровую творчую канкурэнцыю, пашырае эстэтычныя межы як саміх творцаў, так і публікі. “Ваш эксклюзіў, — сказала яна, — гэта фестываль спектакляў. У нас такім з’яўляецца хіба “Залатая маска”. Так што поле дзейнасці ў вас — вялізнае. Адзінае што — на такіх фестывалах павінна быць больш абмеркаванняў, можа, нават канферэнцый. І — жывых чалавечых стасункаў”.

Аперацыя “Опера”:

музычны профіль, пастаноўачны анфас, крытычны “выкрунтас”

добрая галасы і зладжанасць спеваў, выпрацаваная пачуццём партнёрства і ўменнем слухаць, дык чаму б не запраціць харэографію і рэжысёраў, якія яшчэ больш разняволілі б нашых артыстаў?

Трапнай была і прапанова Г.Садых-задэ больш увагі надаваць грыму, парыкам і ўвогуле знешняму выглядзе цэнтральных персанажаў спектакляў (найперш — сярод салістаў-гасцей) і ўсіх, хто выходзіць на сцэну. Можа, нават запраціць спецыяльнага мастака па грыве. Бо ў тэатры такога рангу, як наш, дробязей і неадпаведнасцей, якія маглі б сапсаваць уражанне, быць не павінна.

А хто ваш інтэндант?

Адкрыццём для расійскіх знаўцаў стала і сістэма кіравання, што склалася ў нашым тэатры. Яны прывычаліся, што на чале тэатра звычайна стаіць так званы інтэндант — творчы лідар, аўтарытэт якога (не толькі ў калектыве, але і ўвогуле ў мастацкім свеце), эстэтычны густы, веды, кантакты і нават узрост вызначаюць далейшае развіццё трупы, уплываюць на яе імідж. У нас жа яны сутыкнуліся з іншай мадэллю: тэатрам, па словах А.Садоўскага, кіруе дырэктарат. Такая сістэма больш распаўсюджана ў вялікіх вытворчых кампаніях ці нават карпарацыях, на чале якіх можа стаяць цэлы савет дырэктараў.

У нашым жа тэатры, акрамя дырэктары, існуюць традыцыйныя пасады “галоўных”: дырыжора, рэжысёра, мастака. Таму расійскім тэатрыкам і практыкам, загінулі госці, будзе цікава назіраць за далейшым развіццём не толькі ўласна трупы, але і тэатра цалкам — як асобнага арганізма ў межах самастойнай дзяржавы. Такая сістэма, дапоўніла М.Гайковіч, жыццяздольная,

Т.Мушынская ўзяла праблематыку нацыянальнай оперы, Н.Ганул нагадала пра неабходнасць працягваць лепшыя традыцыі, напрацаваныя тэатрам у тыя ж 1970-я — 80-я гады, калі на нашай сцэне спявалі прызнаныя зоркі і ставіліся оперы, у тым ліку беларускія, якія атрымлівалі шырокі ўсесаюзны розгалас. Ды і цяпер расійскім знаўцам, як яны самі зазначылі, было б надзвычай цікава даведацца, як працуюць у жанры оперы нашы кампазітары. А яшчэ — убачыць у фестывальнай праграме сучасны яе варыянт.

Увогуле, оперны рэпертуар XX стагоддзя застаецца на сёння адной з галоўных “фішак” не толькі многіх фестывальных праграм свету, але і самой рэжысуры. Вось дзе поле неаранае! У кантэксце многіх сучасных “наваротаў” галоўны рэжысёр НАВТ Беларусі Міхаіл Панджавідзэ ўспрымаецца, заўважыў Д.Марозаў, рэжысёрам досыць традыцыйным. Таму няма чаго баяцца ягоных пастаноў і прапановаў. Як зазначыла Г.Садых-задэ, рэжысёры ўжо стаміліся “пераварочваць” у розныя бакі ўсім вядомую класіку. Оперы ж XX стагоддзя, з іх безліччу музычных стыляў, напрамак, нават закранутых тэм, даюць магчымасць раскрыцца любой творчай індывідуальнасці. Нарэшце, гэта ўжо класіка, прычым мінулага стагоддзя. Дык навошта яе абыходзіць?

Нам, калі ласка, вась гэтую мадэль...

Расійскія госці, спрактыкаваныя на самых разнастайных оперных фестывалах, у тым ліку ў далёкім замежжы, шчодро дзяліліся сваім вопытам. Кожнаму з іх было што параіць арганізатарам Мінскага міжнароднага опернага Ражджэсцен-

практыка замовы новых твораў ці курсу на лепшую оперу, якая і будзе пастаўлена на гэтым свяце.

Цяперашні форум спалучыў прыкметы некалькіх мадэлей. З аднаго боку, былі запрошаныя спевакі і дырыжоры, якія ўдзельнічалі ў нашых спектаклях і зключным гала-канцэрце. З другога боку, былі і гасцявыя спектаклі, прывезеныя Латвійскай нацыянальнай операй і Новай операй імя Я.Калабава. Акурат у дні форуму, але, на жаль, не ў яго межах, адбылася і сусветная прэм’ера: аднаактоўная камічная опера беларускага кампазітара Уладзіміра Кур’яна, напісаная 26 гадоў таму і гады два як перапрацаваная па просьбе нашага тэатра, была з поспехам пастаўлена опернай студыяй БДАМ у якасці эксперыментальнага праекта.

Расійскія знаўцы схіляліся да таго, што найбольш перспектыўным для развіцця тэатра (але ж і далёка не самым танным) можа быць запрашэнне на фестываль не асобных спевакоў, а менавіта тэатральных труп — з лепшымі спектаклямі апошняга часу. Чаму менавіта такая мадэль? Гэта добра пракаменціраваў Г.Садых-задэ. На яе думку, фестывальная мадэль залежыць ад геапалітычных умоў, у якіх знаходзіцца тэатр, што ладзіць фестываль. Беларусь мяжуе не толькі з рэспублікамі былога Саюза, але і з Заходняй Еўропай. Таму можна было б запрашаць калектывы адтуль. Тым самым фестываль і, адпаведна, тэатр становіліся б цікавымі для самых розных краін. А гэта — новыя кантакты, гастролі, увесь спектр развіцця сусветнага мастацтва. Пэўна, трэба ўлічыць і вопыт Мюнхенскай біенале: там адзін

А “судзі” дзе? Рыхтуюцца!

“Сінтэзам” некалькіх жанраў госці назвалі не толькі ўласна форум, але і яго “круглы стол”. На пасяджэнні прысутнічалі артысты тэатра, таму крытыкі былі вымушаны звярнуцца да жанру “выступлення на трупу”. Кіраўніцтва ж прасіла абмеркаваць прагледжаныя спектаклі, і госці разлічвалі на сутыкненне думак, аднак, на гарачы дыскусіі між сабой і, мабыць, пастаноўчыкамі, сведкамі чаго артысты быць не павінны.

Прафесіяналізм музычна-тэатральнай крытыкі, яе запатрабаванасць і вага ў грамадстве, этычна-маральныя нормы і эстэтычныя крытэрыі — усё гэта абмяркоўвалася і ў кулуарах. Госці скардзіліся, што ў Расіі іх не заўсёды прапускаюць на “камерцыйныя” праекты, што адны тэатры браніруюць для крытыкаў лепшыя месцы на самым нашумелым прэм’ерах, другія ж, пагнаўшыся за продажам білету, прапануюць карыстацца прыстаўнымі крэсламі, а гэта не заўсёды зручна. Узгадвалі і еўрапейскі вопыт: нават з пасведчаннем не вядомага на Захадзе расійскага выдання, без папярэдніх тэлефанаванняў да кіраўніцтва ім заўсёды прадстаўлялі спецыяльныя месцы “для крытыкаў”, што ёсць у кожным тэатры.

Асабіста яны вельмі зацікавіў вопыт працы тэатразнаўчага факультэта Санкт-Пецярбургскай дзяржаўнай акадэміі тэатральнага мастацтва, дзе ў свой час працягваў адукацыю наш Дзмітрый Рэнанскі, які цяпер стаў адной з уплывовых фігур расійскай музычна-тэатральнай крытыкі. Як паведаміла дэкан факультэта А.Трацякова, там зроблены акцэнт на культуралагічныя аспекты, у поўным аб’ёме выкладаецца гісторыя тэатра (ад музычнага да ляльнага), літаратуры, жывапісу, кіно, рэжысуры, падрабязна вывучаюцца пастаноўачныя, дырыжорскія, выканальніцкія тэндэнцыі розных эпох. Іншымі словамі, тэатр разглядаецца ў ўсім кангламерале яго складнікаў і адгалінаванняў. На кожны з такіх курсаў запрашаюцца не проста выкладчыкі, а прызнаныя спецыялісты ў кожнай са сфер. Ды і заняткі праводзяцца не толькі ў выкладчыцкіх аўдыторыях, а і непасрэдна ў музеях, архівах, сховішчах, пачынаючы з Эрмітажа.

Па-добраму зайдзросна? Алена Усеваладаўна абяцала прыехаць праз год з майстар-класамі. Ды і ўсе госці выказвалі жаданне прыязджаць да нас на прэм’еры. І не толькі оперныя!

Надзея БУНЦЭВІЧ

19 снежня адбудзецца выключна важная грамадска-палітычная падзея — выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Заўтра на ўчасткі для галасавання ва ўсіх кутках нашай краіны прыйдучь мільёны беларусаў, каб аддаць свой голас за будучыню сваёй Радзімы.

У падрыхтоўцы да выбарчай кампаніі, па традыцыі, актыўны ўдзел бяруць работнікі культуры, а многія ўчасткі, што ўжо цягам некалькіх дзён прымаюць ахвотных прагаласаваць датэрмінова, месцяцца ва ўстановах галіны.

На гэтым напружаным і адказным перадвыбарным тыдні сустраца са старшынёй Цэнтральнай камісіі па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэферэндумаў Лідзія ЯРМОШЫНА было няпроста. Але Лідзія Міхайлаўна знайшла час для эксклюзіўнага інтэрв'ю карэспандэнту “Культуры”, у якім распавяла пра найноўшыя тэхналогіі пры правядзенні выбараў, свае мастацкія густы і нават пра... “Куст бэзу” Вінсента Ван Гога.

Традыцыі на выбарах

— Шматлікія замежныя назіральнікі за выбарамі ў нашай краіне са здзіўленнем кажуць аб традыцыі ладзіць у дзень галасавання непасрэдна на выбарчых участках канцэрты мастацкай самадзейнасці...

— З аднаго боку, гэтыя канцэрты — пэўны анахранізм, але ў іх ёсць рацыянальнае зерне. Вось на адной з нядаўніх канферэнцый з удзелам прадстаўнікоў шматлікіх дзяржаў Новага і Старога свету ўзнікла пытанне наконт існуючай у Беларусі формы галасавання: маўляў, пры сучасным развіцці найноўшых тэхналогій можна галасаваць дома, “клікнуўшы” па адпаведным “акенцы” ў праграме хатняга камп'ютара. Тады вельмі аўтарытэтных вучоных з Захаду адказалі, што ўсе дэмакратычныя традыцыі, у тым ліку паход на выбарчы ўчастак, — гэта той цэмент, які ўмацоўвае нацыю. Калі сядзіш дома, губляецца пачуццё адзінства, усведамленне таго, што робіш агульнанацыянальную справу, што ўдзельнічаеш у дзяржаўным праекце. Таму, на якія б вышыні ні ўзнялася наша тэхніка, нельга адмаўляць грамадзяніну ў яго суверэнным праве пайсці на выбарчы ўчастак: гэта — карысна для дзяржавы.

Тое ж можна сказаць і пра канцэрты на участках. Чаму неабходна адмаўляцца ад традыцыі, якая ўпрыгожвае жыццё? І потым, дзеці (а ў асноўным менавіта яны заняты ў выступленнях) таксама з маленства прывучаюцца ўдзельнічаць у жыцці краіны. Гэта, на мой погляд, з'яўляецца двайным працэсам выхавання.

Сінонім прэстыжу

— Лідзія Міхайлаўна, вы прысутнічалі ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета на спектаклях Барыса Эйфмана, наведвалі мінскія прэзентацыі “Рускіх сезонаў” Андрэя Ліпы... Ці часта ў вашым шчыльным працоўным графіку знаходзіцца час для культурных праектаў?

— Па магчымасці наведваю прэм'еры, вернісажы... Бываю ў Купалаўскім і Тэатры беларускай драматургіі. Я шчыра люблю мастацтва. Ведаецца, калі ў 1992 годзе мне, звычайнаму юрысту з Бабруйска, прапанавалі стаць членам Цэнтральнай камісіі па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэферэндумаў, дык адным з галоўных маіх меркаванняў на карысць таго, што патрэбна пагаджацца на гэтую грамадскую нагрузку, стала думка: з'явіцца магчы-

Лідзія ЯРМОШЫНА, старшыня Цэнтральнай камісіі па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэферэндумаў:

“Удзел у выбарах умацоўвае нацыю”

“Любая падзея ў нацыянальнай культурнай прасторы з'яўляецца для мяне важнай”

масць часцей наведваць тэатры, музеі! Для мяне гэта — вялікае задавальненне і радасць.

Зрэшты, яшчэ ў студэнцкія гады я збірала грошы, часта ў нечым сабе адмаўляла, каб на канікулы паехаць у Ленінград, Маскву, Рыгу, Вільнюс і некалькі дзён прысвяціць выключна культурнай праграме. Таму любая падзея ў нацыянальнай культурнай прасторы з'яўляецца для мяне важнай.

Я не прылічаю сябе да тонкіх знаўцаў мастацтва, я яго проста люблю. Асабіста для мяне яно павінна быць крыніцай радасці, задавальнення. Прынамсі, у былыя часы часцяком бывала ў Эрмітажы, але не ішла глядзець, скажам, на муміі. Я бегла да свайго ўлюбленага месца: на трэці паверх, дзе месціліся залы імпрэсіяністаў, і напрамкі — аж да вялікіх французцаў. Радавалася, што зараз пабачу палотны Рэнуара, з яго жаночымі фігурамі, “Куст бэзу” Ван Гога ды іншае. Там я магла бываць гадзінамі...

— На IV Усебеларускім народным сходзе адзін з выступоўцаў зазначыў, што дзяржава яшчэ не дачкалася ад нацыянальных культурных дзеячаў кнігі, фільма або іншага аб'екта сусветнага ўзроўню...

— Англійскі газон да ідэальнага стану расце 13 гадоў... Я іншасказальна вяду гаворку пра традыцыі. Нішто не расце на пустым месцы, таму ў першую чаргу патрэбна паклапаціцца аб стварэнні вельмі добрага культурнага слою на сучасным этапе. Толькі ўрадлівая глеба зможа ўзрасціць тых геніяў, якія будуць здатныя да стварэння знакавай падзеі ў культурнай сферы.

што просьбу дырэктара тэатра не кожны з бізнесменаў заўважыць, але калі запрашэнне да супрацоўніцтва прыйдзе ад мэра горада, тады, цалкам верагодна, што чалавек або арганізацыя зацікавіцца падобнай дзейнасцю.

Рэгіянальная глеба для будучыні мастацтва

— Лідзія Міхайлаўна, вы шмат вандруеце па розных краінах. У чым, у параўнанні з замежным, “разыначка” сучаснага нацыянальнага мастацтва?

— Лічу, наша “выратаванне” — у традыцыйнасці. У пэўным плане добра, што мы не хутка адкідаем старое: менавіта ў яго нетрах нараджаюцца каштоўнасці сучаснай культурнай прасторы. Прынамсі, калі б дзяржава з такой любоўю не культывавала фальклорныя песенныя і танцавальныя ансамблі, адкуль было б узяцца прадстаўнікам сучасных напрамкаў у харэаграфіі і эстрадных спевах?

Мяркую, варта развіваць айчынную культуру па двух напрамках. У першую чаргу — узбагачаць элітарны слой, рэкламаваць тых асаблівых людзей, якія сказалі сваё гучнае слова ў беларускім мастацтве, як нацыянальны гонар, нацыянальны здабытак. Стварэнне пэўнага мас-медыйнага кантэксту дапамагае натуральным чынам папулярываваць айчыны арт як на рэспубліканскім, так і на сусветным узроўні.

З іншага боку, культура мусіць набліжацца да кожнага. З гэтай мэтай неабходна развіваць яе рэгіянальны складнік. Возьмем мастацкую самадзейнасць: яна часцяком дапамагае дзіцяці абраць свой шлях у жыцці, уплывае на будучую прафесію нават тады, калі тая не звязана з творчасцю. Кажу са свайго ўласнага досведу: валодаючы добрай дыкцыяй, я з'яўлялася ў школе асноўным чытальнікам вершаў, але, у той жа час, была занадта сарамлівай, і менавіта сцэна дапамагла мне пазбавіцца ад гэтага комплексу.

У часы майго дзяцінства таленавітыя настаўніцы музыкі, літаратуры стваралі культурнае асяроддзе ў рэгіёнах. У маёй школе № 2, што ў Бабруйску, пад кіраўніцтвам настаўніцы літаратуры працяглы час выходзіў рукапісны часопіс “Сучаснік”. У яго мы неслі свае вершы, апаваданні. Выкладчыца адкрыла нам свет паэзіі: мы перапісвалі ў шывткі вершы паэтаў-шасцідзясятнікаў, ладзілі вечарыны, пад час якіх слухалі пласцінкі з вершамі Вазнясенскага, Ахмадулінай...

— Ці прыдатныя падобныя напрамкі для сучаснай моладзі?

— Канешне, усё змяняецца і ў пакалення, што ідзе нам на змену. У яго — зусім іншыя спосабы культурных зносін. Упэўнена, дзеячам культуры патрэбна ўлічваць гэта і шукаць новыя магчымасці даядзнення інфармацыі да моладзі. Сёння людзі жывуць іншымі эмоцыямі, ствараюць іншыя культурныя формы. Галоўнае, каб яны не былі пачварнымі і разбуральнымі.

Падкрэслію, многае залежыць ад той сістэмы каштоўнасцей, што закладзена ў дзяцінстве. Прыкладам, у маім коле ў свой час нармальна было збіраць грошы для паездкі ў той жа Ленінград, але непрыстойным лічылася мець за галоўную мэту набыццё прэстыжнага адзення. Мяркую, падобную сістэму кардынат неабходна прывіваць з самага маленства.

Пры непасрэдным удзеле дзяржавы павінны з'явіцца агульнарэспубліканскія адукацыйныя праграмы па культуры. Прыкладам, у Расіі існуе праект “Дзецім — аб Расіі”, у рамках якога школьнікам за невялікія грошы прапануюць экскурсію па “Залатым кольцы”. На маю думку, у Беларусі неабходна стварыць падобны маршрут, які стаў бы месцам адпачынку для сямей, школьных класаў. Тады ў вачах дзяцей ажыве гісторыя Бацькаўшчыны.

— Гэтымі днямі адкрываецца адзін з найбуйнейшых турыстычных аб'ектаў — Мірскі замак. У Дзяржаўную праграму “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады ўведзены вялікі раздзел па аднаўленні гісторыка-культурнай спадчыны, дзякуючы якому распачнецца фінансаванне аднаўлення шматлікіх замкаў, палацаў і сядзіб...

— Несумненна, такія падзеі з'яўляюцца для мяне радаснымі. Трэба ганарыцца, што нашая дзяржава адшуквае і адраджае тое, што было амаль згублена. І Мірскі, і Нясвіжскі, і Лідскі замкі — сапраўдныя перліны нашай архітэктурнай спадчыны. Аднак аб'екты неабходна правільна выкарыстоўваць, каб найбольш эфектыўна здзейсніць усе рэсурсы гэтых скарбніц. Упэўнена, старадаўнія інтэр'еры павінны ажываць: праз адукацыйныя праграмы, музычныя імпрэзы, стылізацыя пад колішнія шляхецкія хатнія спектаклі...

Першае дзесяцігоддзе XXI-га

— Заканчваецца першае дзесяцігоддзе XXI стагоддзя. На вашу думку, які след яно пакіне ў гісторыі Беларусі?

— Мы сталі зусім іншай краінай. Аглядаючыся на 2000-я, адчуваеш, як пачала фарміравацца нейкая адмысловая культурная прастора, і яна становіцца куды больш свабоднай духам і творчай думкай.

Гэта, верагодна, і стала галоўным узрушэннем апошніх гадоў у культуры. У айчынным мастацтве ствараюцца сапраўды вельмі цікавыя праекты сусветнага ўзроўню. Вось у Мінску прайшло дзіцячае “Еўрабачанне”. Ведаецца, калі зала ўздыхалася ў адзіным парыве, прыходзіла ўсведамленне: мы — беларусы! Вось так фарміруецца нацыя, на падобных мерапрыемствах і ствараецца нацыянальная ідэя.

Таму для мяне, як і для кожнага адукаванага і неабьякавага чалавека, яна заключаецца ў любові да сваёй Бацькаўшчыны. Але не проста ў адмысловым стаўленні да “бярозак, лясчочкаў, азёркаў” — так любіць вельмі лёгка, бо любіць гэта можа і іншаземец. Любоў да Радзімы мусіць быць роўнай любові маці да свайго дзіцяці: яе абавязковым складнікам павінна быць адказнасць.

Настасся ПАНКРАТАВА
Фота Юрыя ІВАНОВА

"БЕЛАРУСЬ — ГЭТА МЫ!"

Пяць тысяч студэнтаў з усіх беларускіх ВНУ былі запрошаны ў сталічны Футбольны манеж на гала-канцэрт закрыцця Рэспубліканскай грамадска-культурнай акцыі "Беларусь — гэта мы!". Распачатая ў лютым гэтага года, яна крочыла па ўсіх гарадах краіны, дзе за гэты час было дадзена больш за 100 канцэртаў з удзелам амаль 500 артыстаў, на якіх пабывала звыш 15 тысяч гледачоў. У фінальным жа канцэрце, што транспіраваў тэлеканал АНТ, прынялі ўдзел вядучыя майстры эстрады не толькі з нашай краіны, але і госці з Расіі, Украіны, Германіі. Такім чынам, цягам трох гадзін у манежы панавала вясёлая і нязмушаная атмасфера маладзёжнай дыскаўткі. Наведаў гала-канцэрт акцыі "Беларусь — гэта мы!" і Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка, які быў у цудоўным настроі і шмат размаўляў з маладымі людзьмі, жартаваў і адразу ж папярэдзіў, што не хацеў бы, каб ягоны ўдзел у гэтым мерапрыемстве разглядаўся як адзін з этапаў выбарчай кампаніі. А таму не стаў раздаваць перадвыбарных абяцанняў, а сказаў абсалютна сур'ёзна: "Вы заўсёды будзеце мець добрае месца для працы — тыя, хто хоча працаваць. І ўсё, што вы заробіце, будзе ваша". І дадаў, падводзячы вынік сваёй прамовы: "Вось гэта я вам абяцаю: работу і спакойнае жыццё. Але, каб гэта ўсё было на нашай зямлі, маіх абяцанняў замала: мы ўсе разам павінны гэта з вамі абараніць".

Фота Юрыя ІВАНОВА

Міжнародны конкурс — справа сур'езная, надзвычай адказная і часта непрадказальная, як усялякае спорніцтва, што вызначае не лепшага ўвогуле, а лепшага "сёння і зараз". Гэта яшчэ раз даказаў нядаўні Міжнародны конкурс піяністаў "Мінск-2010", вельмі адрозны ад сваіх папярэднікаў, што праходзілі ў 2005, 2000 і 1996 гадах. Так што, падвядзячы вынікі цяперашняга (спіс пераможцаў гл. у "К" № 50 за 2010 г.), будзем адразу думаць пра наступны, аналізуючы кожны са складнікаў: арганізацыйныя пытанні, узровень саміх удзельнікаў, судзейства, грамадскі розгалас.

Свята "ў рабочым парадку"

Арганізацыйных недарэчнасцей на конкурсе практычна не было. Калі ў мінулыя гады, здаралася, і ўзніклі нараканні з боку гасцей ды ўдзельнікаў (то на неасвоечасовую ці недакладную інфармацыю, то на пераносы рэпетыцый і праслухоўванняў, то на немагчымасць падрыхтавацца да выступлення ў прапанаваных умовах), дык сёлета, хаця некаторыя пераносы выступленняў часам здараліся, усё было куды больш спакойна, адладжана, канструктыўна. Узрос і прэміяльны фонд, што дазваляла разлічвацца на прыезд сур'езных канкурэнтаў.

Як заўсёды, галоўным "рырытэтам" адразу сталі конкурсныя буклеты, бо тыражу ў 150 асобнікаў ледзь хапала на удзельнікаў, іхніх педагогаў і членаў журы. Але ж самі буклеты выглядалі яшчэ больш прывабнымі, стыльнымі па дызайне, пазбавіліся прыкрых памылак. Іншая інфармацыя, у тым ліку на сайце, таксама з'яўлялася без асаблівых спазненняў і недарэчнасцей.

Праўда, не самымі, мабыць, выйгрышнымі аказаліся тэрміны правядзення конкурсу і яго асобных этапаў. Два конкурсныя тыдні супадалі з вельмі значнымі культурнымі падзеямі. У парадку храналогіі, гэта Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі (IFMC), прэм'ера балета "Трыстан і Ізолда" ў нашым Вялікім тэатры, гастрольны "Шчаўкунок" у харэаграфіі Радзі Паклітару, Міжнародны музычны фестываль "Уладзімір Співакоў запрашае" і, нарэшце, Першы Мінскі міжнародны Рахджэсценскі оперны форум. Таму не даводзіцца здзіўляцца, што першыя два туры праводзіліся, у адрозненне ад мінулых фартапійных "баталій", не ў канцэртнай зале сталічнай філармоніі, а ў Малой зале імя Р.Шырмы, што надало спаборніцтву яшчэ больш будзённасці.

Піярце піяністаў!

Дык пра які грамадскі розгалас можна казаць пры такіх умовах? Вядома, на фоне шыкоўных мастацкіх эксклюзіваў, згаданых вышэй, конкурс глядзіцца куды менш відовішчна яркім (адзін музыкант за раялем, другі, трэці — дзе ж тут "карцінка?") і не такім для нас незвычайным, як два фестывалі, што праводзіліся ўпершыню. Тым не менш, розгалас — быў! І не толькі на інтэрнэтуўскім форуме класічнай музыкі, дзе сведкі дзяліліся ўражаннямі, але і

Жарсці раяльныя і рэальныя

**Нататкі пра "Мінск-2010"
з прыкідкай на "Мінск-2015"**

ў СМІ. Прычым адгукнуліся не адно спецыялізаваныя выданні, як гэта бывае найчасцей. Надзвычай удалым піяр-ходам сталася канцэртная прэзентацыя нядаўна набытай скрыпкі работы Андрэа Гварнеры менавіта на заключным канцэрце конкурсу, а не асобна. Аднак, узнікла і "скрыпічная" прэс-канферэнцыя, на якой, зразумела, некалькі слоў было сказана і пра конкурс.

Ды ўсё ж, ці не замала гэтага? Паўна, прэс-канферэнцыя патрабавалася напярэдадні спаборніцтва ці адразу пасля лёсавання. Неблагім ходам магла б стаць і фінальная сустрэча журналістаў з членамі журы і пераможцамі. А яшчэ — асобная прэзентацыя дзевяці (!) беларускіх твораў, адзін з якіх, па выбары канкурсанта, быў абавязковым для выканання ў першым туры. У любым з выпадкаў, папраўдзе шка-

да, што буйныя міжнародныя конкурсы, зладжаныя ў нашай сталіцы, застаюцца па-за межамі той увагі прэсы і грамадскасці, якую павінны атрымліваць. Здарэцца, нават рэгіянальныя спаборніцтвы куды меншага маштабу маюць значна большую "раскрутку". А між тым, кожны конкурс кшталту цяперашняга — гэта дадатковая магчымасць папулярызаваць акадэмічнае мастацтва, яго творцаў і выканаўцаў, саму філармонію. І нашу выканальніцкую школу!

Сярэдняе арыфметычнае

Узровень любога конкурсу вызначаецца нават не пераможцамі, а "сярэдным арыфметычным" паказальнікам ігры ўсіх канкурсантаў. А яшчэ ён "праграмуецца" самай конкурснай праграмай: не можаш яе адолець — зна-

чыць, у спаборніцтве не ўдзельнічаеш. Праграма конкурсу "Мінск-2010" мела традыцыйна высокую планку і, разам з тым, давала ўдзельнікам максімум магчымасцей выявіць сваю творчую індывідуальнасць. Заўважнымі станавіліся і рысы нацыянальнай выканальніцкай школы, найперш — беларускай, бо нашых канкурсантаў было больш за ўсіх, роўна палова: 30 чалавек з 60-ці (украінцаў прыехала 16, расіян — 9, прадстаўнікоў Арменіі, Грузіі, Латвіі, Малдовы і Японіі — па адным). Такая перавага беларусаў абсалютна апраўдана: дзе, як не ў сябе дома, мы можам паказаць адразу столькі добрых музыкантаў — цэлы парад салістаў! Не толькі нашы піяністы-слухачы, але і прадстаўнікі боку "канкурэнтаў" адзначалі высокую выканальніцкую культуру, асэнсаванасць ігры беларусаў, агульную добрую падрыхтоўку.

Гэта адбылася і на выніках другога тура, куды, паводле ўмоў, магло прайсці не больш за 50 працэнтаў канкурсантаў. Беларусы і расіян трапіла больш за палову ад ранейшай колькасці (адпаведна, 18 і 5), украінцаў — менш. У фінале ж засталіся тры беларусы, двое расіян і адзін украінец.

У журы расклад быў амаль такім жа: з адзінаццаці чалавек — пяцёра нашых, уключаючы старшыню журы, народнага артыста Беларусі Ігара Алоўнікава. Затое сярэд астатніх было чацвёрта абсалютна "нейтральных" назіральнікаў — з краін, якія не даслалі сваіх канкурсантаў: рэктар Казахскай нацыянальнай кансерваторыі, народная артыстка Казахстана Жанія Аубакірава, якая грала з аркестрам на адкрыцці конкурсу, прафесар Ірына Бярковіч (Ізраіль), рэктар Эстонскай акадэміі музыкі і тэатра П'єр Ласман, прафесар Аліцыя Палета-Бугай (Польшча). Для далейшага піяру конкурсу ў яго журы або гасцявую выканальніцкую праграму было б мэтазгодна запрашаць ранейшых пераможцаў, а таксама тых нашых лаўрэатаў, якія атрымалі замежнае прызнанне.

Што ж да цяперашняга "судзейства", дык большасць пытанняў датычылася нават не канчатковага размеркавання прэміі, а вызначэння саміх фіналістаў. Бо ніводны з іх пры выкананні з аркестрам не граў "на ўсе сто". Можа, папросту стаміліся? Дый наш Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр, якім дырыжыраваў такі стылёва тонкі інтэрпрэтатар, як Андрэй Галанаў, даваў збоі. Жудасную стомленасць аркестрантаў можна было прадбачыць: яны акампававалі шасці салістам запар усяго з дзвюхгадзінным абедзённым перапынкам. Дый веданне аркестрам твораў, абраных канкурсантамі, было вельмі розным. Можа, надалей патрэбна рабіць перад фіналам большую паўзу для рэпетыцый? Ці праводзіць яго ў два дні, "пазычышы" час у другога тура?

На долю беларусаў прыпала Трэцяя прэмія (праўда, падзеленая), абодва дыпломы і ўсе тры спецпрызы — добры ўраджай!

Фота Андрэя СПРЫНЧАНА
На здымках: Фаціма Мярданава (III Прэмія); Аляксандр Самойлаў (II Прэмія).

Рэжавыя спевы

Беларуская харавая музыка настойліва імкнецца быць наперадзе нашай нацыянальнай культуры. Чарговы таму доказ — нядаўні Першы Беларускі фестываль-конкурс нацыянальнай харавой музыкі "Рэха". Яго ініцыятарам выступіў Творчы цэнтр "BelArtSound" Беларускага саюза музычных дзеячаў. А двухдзённае свята, што прайшло ў залах ДМШ № 10 імя Я.Глебава і Клуба імя Ф.Дзяржынскага, сабрала больш як 30 аматарскіх і прафесійных калектываў з розных куткоў краіны, якія спявалі творы нашых кампазітараў.

Лепшыя выканаўцы вызначаліся па пяці намінацыях: хоры аматарскія змяшаныя, аматарскія аднародныя, дзіцячыя малодшага ўзросту, дзіцячыя юнацкія і, нарэшце, вакальныя ансамблі. Дзесьці першыя ўрэмій дзяліліся, дзесьці — ўвогуле не прысуджаліся. Гран-пры атрымаў Народны хор ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны і працы г. Барысава на чале з Валянцінай Георгію.

— Фестываль-конкурс, — падзялілася ўражаннямі старшыня журы, дацэнт кафедры харавога дырыжыравання Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Ларыса Шымановіч, — сапраўды знайшоў "рэха" ў душах усіх удзельнікаў і слухачоў. Але ён высвяціў і шэраг праблем, што вядуць свой пачатак ажно са спеваў у дзіцячых садках. Вельмі хацелася б, каб гэтае свята стала стымулам для больш цесных сувязей паміж кампазітарамі і харавымі калектывамі. Слушна кажуць: заспявае школа — заспявае народ. А спеўны народ, якім і

былі беларусы на працягу стагоддзяў, — гэта шлях да развіцця духоўнасці...

Ну, а дадатковым доказам замежнага прызнання нашых кампазітарска-выканальніцкіх ансамбляў стаў чарговы нумар аднаго з аўтарытэтных бельгійскіх часопісаў "Міжнародны харавы бюлетэнь", прысвечаны харавой культуры Беларусі і Польшчы. Дый на нядаўні філарманічны вечар памяці народнага артыста СССР, прафесара Віктара Роўды з'ехаліся не толькі яго вучні з розных куткоў нашай краіны (усяго іх, дарэчы, больш за 800), але і расійскія госці: прафесар Маскоўскай кансерваторыі Аляксей Руднеўскі выступіў адным з арганізатараў канцэрта і яго дырыжорам, а кампазітар Уладзіслаў Агафоннікаў прысвяціў знакамітаму Маэстра шэраг сваіх твораў.

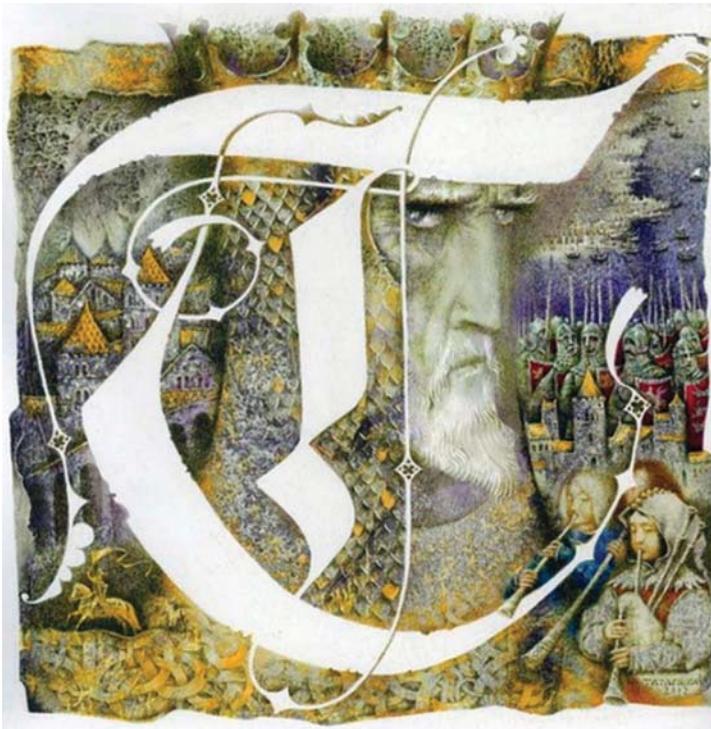
Фота Юрыя ІВАНОВА
На здымках: народная харавая капэла БНТУ; ансамбль народнай музыкі "Валачобнікі" БДУКІМ.

Наміраваны на Дзяржаўную прэмію Рэспублікі Беларусь

Канцлер і "Залатыя яблыкі"

Павел Татарнікаў — адзіны мастак нашай краіны, двойчы ўганараваны прэміяй Міжнароднай біенале "Залатыя яблыкі". Што да светлагорцаў, якія завіталі на вернісаж гэтага сьлыннага графіка, то яны адразу ж адчулі цудоўны беларускі смак "залатых яблыкаў". Экспазіцыя, дарэчы, мае назву "Брама мінулага" і не толькі...

П.Татарнікаў. 3 ілюстрацыі да беларускіх народных казак.

Напярэдадні зімы і наступлення халадоў — на стыку асенняга і зімовага сезонаў — Гарадская мастацкая галерэя твораў Л.Д. Шчамялёва адкрыла выстаўку мінскай мастачкі Тамары Батаковай-Мацвеенка пад назвай "Родныя матывы". Роўна на месяц — месяц самых доўгіх начэй і кароткіх дзён, месяц любімых святаў і сямейных сустрэч — шматлікія вобразы прыродных змен і настрояў гарманічна спалучыліся ў адной экспазіцыйнай прасторы.

Амаль зімовыя "марыны"

Т.Батакова-Мацвеенка. "Зімовы горад".

"Аформіў серыю з дзевяці кніг, у кожнай — па сем гісторый..."

Многія з гэтых кніг мы ўбачылі на экспазіцыйных паліцах. Я ж зноў і зноў прыгадваў акварэльныя ўвасабленні Крэўскага і Мірскага замкаў, Камянецкай вежы, Каложы, Крыжа Еўфрасінні, Сынковіцкай царквы, бітвы на Нямізе, Нявіжскага палаца і нават скарынаўскай Бібліі... Што і казаць, пасля грунтоўнага міжнароднага прызнання, трыумфальных выставак у Расіі, Японіі, краінах Еўропы вылучэнне на атрыманне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь за серыю твораў "Брама мінулага..." — натуральны крок.

Апошнім часам мастак значна пашырыў сваю творчую прастору. Вось і на светлагорскай экспазіцыі мы бачым пранікнёна-таленавітыя акварэльныя ілюстрацыі да кнігі Алеся Краўцэвіча "Рыцары і дойліды Гародні", да опернага лібрэта Рыхарда Вагнера "Золата Рэйна" і да кнігі "Артур — кароль Альбіёна"... Гэта ён ілюстраваў шэкспіраўскага "Гамлета", "Караля Ліра", ягоную ж "Буру", цудоўна аздобіў малюнкамі "Песню пра паход Ігаравы" ў перакладзе Янкі Купалы. Дзякуючы яму адметнае мастакоўскае аблічча набыла "Аповесць мінулых гадоў" у перакладзе Уладзіміра Ягоўдзіка. А ў выніку творчых тасункаў з тайванскімі мастакамі Павел Татарнікаў далучыўся і да ўвасаблення касмаганічнай міфалогіі кітайскага народа.

Другая сустрэча са светлагорцамі (першая адбылася ў сакавіку 2004 года) засведчыла: Павел Татарнікаў узяўся на такую вышыню таленавітага майстэрства, якая дазваляе яму стаць мастацкім сааўтарам не толькі беларускай гістарычнай, але і сусветнай літаратурнай класікі.

Ізяслаў КАТЛЯРОЎ
Светлагорск

Тамара Батакова-Мацвеенка па асноўнай адукацыі — мастак-манументаліст, выхаванка Мінскага мастацкага вучылішча і Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута. У яе творчым паслужным спісе — мастацкае афармленне Медыцынскага вучылішча ў Брэсце, Дома адпачынку "Буг", дамоў культуры ў Століне, Крычаве, Пінску, цэркваў у Чэрыкаве, Клічаве, вёсцы Краснапольскай. У той жа час, яна пастаянна ўдзельнічае ў шматлікіх выстаўках станковага жывапісу, які стаў яе другім паліканнем. З 1994 года з'яўляецца членам Беларускага саюза мастакоў.

Больш за сорок гадоў сваёй творчасці нястомная мастачка падарожнічае: Грузія, Украіна, Расія, Польшча і, канешне ж, Беларусь. Яна часта змяняла тэмы і сюжэты сваіх работ, пастаянна эксперыментавала. У экспазіцыі прадстаўлены яе новыя жывапісныя творы: партрэты і нацюрморты, "марыны", "імпрэсіяністычныя" пейзажы Беларусі і Польшчы, дзе заўважна пераважае характэрны "зімовы" каларыт. У тонка расставленых мастацкіх акцэнтах угадваюцца лёгкія настальгічныя матывы, якія прыносяць цёплае адчуванне свята, што набліжаецца.

Марыя МІХАЙЛАВА
мастацтвазнаўца

П.Татарнікаў. 3 ілюстрацыі да беларускіх народных казак.

Павел Татарнікаў засяліў дзве выставачныя залы рэаліямі XIV, XVI і крыху менш аддаленых ад нас стагоддзяў. Праз "Браму мінулага..." бачым Полацкую Сафію, Жыровіцкі і Мінскі абразы Божай Маці, канцлера Вялікага Княства Літоўскага Льва Сапегу, сьлыннага магната і ваяводу Яна Гаштольда, беларускую Жанну д'Арк — легендарную абаронцу Слуцка Анастасію Слуцкую, стваральніца найбагацейшага прыватнага кнігазбору, апошняга канцлера ВКЛ Яўхіма Храптовіча, жонку караля Ягайлы Соф'ю Гальшанскую, знакамітага віленскага ваяводу Яна Хадкевіча, выдатнага палкаводца князя Канстанціна Астрожскага, якога ў Еўропе называлі Ромулам, Сцыпіёнам, другім Ганібалам...

Мастацкая дакладнасць ператварае ілюстрацыі ў самастойныя жанравыя творы. Сапраўдны майстар партрэтных увасабленняў, Павел Татарнікаў вельмі ярка дэталізуе, пакідаючы сваіх герояў у рэ-

аліях іх жыццёвага часу. А ілюстрацыі да кніг, сабраныя разам, ствараюць панарамнае адчуванне нашай гісторыі, багатай на знакавыя асобы і падзеі. Віртуознае майстэрства дазваляе ілюзорнаму стаць рэальным і, здаецца, робіць першасным не тэкст, а малюнак.

10 гадоў аддаў Павел Татарнікаў творам, якія аб'яднаны ў серыю "Брама мінулага...". Цікава было пачуць, як ён называе тое, што малюе, гісторыямі... Мабыць, гэта больш датычылася саміх тэкстаў? Але, пералічваючы зробленае для "Брамы мінулага...", мастак зазначыў:

П.Татарнікаў. "Апошні канцлер ВКЛ Яўхім Храптовіч".

Архітэктоніка Палесся

У выставачнай зале Цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя А.Герцэна працуе экспазіцыя керамікі Міхаіла Кляцкова, якую аўтар прысвяціў 67-годдзю вызвалення Гомеля ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. На выстаўцы "Жыццё ў мастацтве" прадстаўлена больш за пяцьдзясят твораў: сувенірныя наборы, вазы, дробная пластика і скульптура.

Вобразы для сваіх твораў майстар чэрпае ў гісторыі, народных песнях і легендах, казках і прыказках. У аснове сюжэтаў — пацешныя бытавыя сцэны з жыцця сялян і фрагменты вясёлых беларускіх святаў.

Любоў мастака да народнай ганчарнай пластыкі адчувальна ў тым, як ён развівае формы традыцыйнага беларускага посуду, вытанчана ператвараючы яго ў дэкаратыўныя вазы. Пры гэтым майстар улічвае асаблівасці каларыту, канструкцыі народных ганчарных вырабаў. Фор-

мы гладышоў і глякаў парознаму ім інтэрпрэтуюцца, набываючы новую, поўную вытанчанасці, пластыку, якая страчвае цяжкаважнасць форм, набывае стройнасць і гарманічнасць прапорцый. У гэтым дачыненні запамінаюцца манументальна-дэкаратыўныя вазы: "Вясновае Палессе", "Вясновае абуджэнне" і "Лета", дэкаратыўныя наборы "Беларускі", "Святочны стол", "Сялянскі", "Кубкі для гарбаты".

М.Кляцкоў. "Францыск Скарына".

Архітэктоніка кожнага прадмета выяўляе як утылітарную сутнасць, так і яго эстэтычную выразнасць. Не толькі формы, але і асобныя функцыянальныя дэталі посуду набываюць у майстра адметны характар.

"Люблю ў працэсе лепкі фантазіраваць, уступаю з глінай у своеасаблівы дыялог, шукаю з ёй паразумення і яднання, выкарыстоўваючы яе прыгажосць, пластычнасць", — распавядае пра сакрэты свайго майстэрства Міхаіл Нічыпаравіч.

Мастацкія рашэнні Кляцкова накіраваны не толькі на стварэнне разнастайных

па выразнасці аб'ёмна-прасторавых форм, але і на іх жывапісную падачу праз фактуру, колер, бляск глазуры. Асабліва гэта заўважна ў такіх кампазіцыях, як "Мая Беларусь", "Палессе", "Маці Палесся", "Свята на вёсцы", "Памяць народная", "Юнацтва", "Успаміны аб дзяцінстве", пано "Вясна".

У аснове мастацкага мыслення аўтара — народныя ўяўленні аб цудоўным, народная ж сімволіка і асацыятыўна-ўмоўная вобразнасць. А самае галоўнае, што яго творы трывала знітаваны з прыгажосцю Палесся, з культурнымі традыцыямі і з мастацкай дасканаласцю прадметаў побыту палешукоў.

Алег АНАНЬЕЎ
мастацтвазнаўца
Гомель

Адраджэнне і развіццё сяла: самадастатковасць аддзела культуры

Мазыршчыну наведваў за паўтара тыдня да выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Работнікі культуры спакойна займаліся будзённымі справамі, рабілі, як і заўжды, свята для іншых, рыхтаваліся да лёсавызначальнай для краіны палітычнай дзеі... У шэрагу ўстаноў культуры горада і раёна размяшчаліся выбарчыя ўчасткі: пераканаўчы паказчык таго, што культура тут — запатрабаваная, жаданая і “пульс” у адзіным рытме з імклівым часам...

Мазыр — старадаўняя сталіца, так бы мовіць, Гомельскага Палесся — з’яўляецца адным з найбуйнейшых прамысловых цэнтраў вобласці. Больш за тое: раён мае ўнікальны прыродныя рэсурсы, на эфектыўнае выкарыстанне якіх скіравана пяцігадовая Дзяржпраграма развіцця Прыпяцкага Палесся, што пачне дзейнічаць з 2011-га. Як высветлілася, праграма гэтая фінансуе аднаўленне шэрагу аб’ектаў культуры і рэалізацыю творчых праектаў і ў Мазыры, і па раёне. На пэўныя сацыякультурныя мэты грошы былі выдаткаваны ўжо сёлета.

У 2007 годзе аддзелы культуры горада і раёна аб’ядналіся на Мазыршчыне ў адзіную райвыканкамаўскую структуру. Распачаўся чарговы этап культурна-метадалагічнага ўплыву Мазыра, што адных толькі палацаў культуры і ДК мае аж пяць штук, на сельскі рэгіён, кампактны і, у параўнанні з раённым цэнтрам, маланаселены. Менавіта ў гэтым, як падаецца, — асноўная спецыфіка Мазыршчыны культурнай.

Народ пытаецца і прапануе

“Інтэрнэт — задача нумар адзін”

І гэтым разам таксама асноўнымі рэспандэнтамі сацыялагічнага апытання сталі работнікі культуры Мазыра і Мазырскага раёна. Іхнія прапановы і пытанні — вынік штодзённага прафесійнага клопату па павышэнні якасці ўласнай працы.

Людміла Піскун, мастацкі кіраўнік Асавецкага СДК:

— Наша вёска два гады таму стала аграгарадком. Установу адрамантавалі, дарэчы, глядзельную залу давялі да ладу ўласнымі сіламі. Гукаўзмацняльную і светлавую апаратуру прыдбалі на Гомельскім прыватным прадпрыемстве, якое мае для гэтага належны сертыфікат. Тут праблем — аніякіх. А вось з баянам — праблема. Новы і прымальны па кошыце набыць у межах Беларусі пакуль немагчыма. Вось і даводзіцца “арандаваць” інструмент у аднавяскоўца Генадзя Чарняўскага. А за гэта двое ягоных дзяцей наведваюць нашы дыскатэкі бясплатна...

Вольга Марціновіч, бібліятэкар сельскай бібліятэкі аграгарадка “Скрыголаў”:

— Камп’ютар у бібліятэцы ёсць, але да Інтэрнэта ён пакуль не падключаны. А попытам паслуга карысталася б, ды і для працы самога бібліятэкара Сеціва, на маю думку, вельмі патрэбнае, бо любая бібліятэка павінна стаць інфармацыйным цэнтрам, а без найноўшых тэхналогій гэта проста немагчыма...

Наталля Прус, дырэктар СДК вёскі Прудок:

— Днямі Прудок стане аграгарадком. Ремонт Дома культуры завяршаецца. Засталася ўнутраная аддзелка. Чакаем для гэтага фінансавання. Ведаю, грошы будуць, але хацелася б, каб прыйшлі яны хутэй...

Намеснік старшыні Мазырскага райвыканкама па сацыяльных пытаннях **Фелікс ГАЛЮК** у свой час узначальваў аддзелы культуры і горада, і раёна, таму цудоўна ведае любы мясцовы нюанс, звязаны з удасканаленнем культурнай галіны. Яму даспадобы камандны метада “гульні”. А за “бездакорнасць” каманды адказвае не без поспеху **Ірына Міроньчыва** — сённяшні начальнік аддзела культуры Мазырскага райвыканкама.

Яўген РАГІН:

— З наступнага года пачынае дзейнічаць Дзяржпраграма сацыяльна-эканамічнага развіцця Прыпяцкага Палесся, з’яўляюцца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь. Наколькі ведаю, згодна з гэтым дакументам, адкрыта фінансаванне шэрагу важных аб’ектаў культуры вашага раёна, што патрабуюць неадкладнага ремонту.

Фелікс ГАЛЮК:

— Нам вельмі пашанцавала. Праграма, разлічаная на пяцігодку, забяспечыць далейшае развіццё толькі васьмі раёнаў Брэстчыны і Гомельшчыны, што паяднаны Прыпяццю і маюць унікальныя прыродныя рэсурсы... У дакуменце дакладна прапісана ўмацаванне

матэрыяльна-тэхнічнай базы устаноў культуры, стварэння дадатковага творчага патэнцыялу, развіццё тэатральнай творчасці...

Яўген РАГІН:

— Пад час нядаўняй “гарачай лініі”, што ладзіла наша рэдакцыя з удзелам міністра культуры, галоўны рэжысёр Мазырскага драмтэатра казаў пра неабходнасць неадкладнага ремонту вялікай глядзельнай залы, што знаходзіцца ў аварыйным стане...

Фелікс ГАЛЮК:

— Гэты аб’ект якраз і ўнесены ў Дзяржпраграму развіцця Прыпяцкага Палесся. Цяпер рыхтуецца праектна-каштартыснае дакументацыя, а ремонт распачынаем з наступнага года.

Ірына Міроньчыва:

— У гэтую праграму ўключана вялікая колькасць мерапрыемстваў у сферы культуры Мазыршчыны. А фінансаванне адкрыта ўжо сёлета. Мы ўзяліся за капітальны ремонт аднаго з карпусоў Дзіцячай школы мастацтваў. У гістарычным цэнтры “Мазырскі замак” узведзена капліца Святога Спаса...

Яўген РАГІН:

— Але ж ваш тэатр імя Івана Мележа ўваходзіў, падаецца, у Дзяржпраграму рэканструкцыі беларускіх тэатраў...

У СДК аграгарадка “Асавец” размясціўся ўчастак для галасавання № 69.

Ірына Міроньчыва:

— Так. Частку сродкаў нам выдаткавалі, але іх тады проста не хпіла!

Фелікс ГАЛЮК:

— Сёння мы не адчуваем недахопу ў фінансаванні. Да прыкладу, ужо атрымалі 120 мільёнаў на правядзенне ў наступным годзе Чарговага міжнароднага фестывалю юных талентаў “Зямля пад белымі крыламі”, да якога ўжо поўным ходам рыхтуемся.

Яўген РАГІН:

— Фелікс Фёдаравіч, што больш “няньчыце”: стотысячны па насельніцтве горад ці дваццацітысячны раён?

Команда — тактыка, стаўка — на лідараў

Мазырскае Палессе:

У СДК аграгарадка “Скрыголаў” паўтара тыдня таму рыхтаваліся да выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

IV Усебеларускі народны сход: уражанні ад падзеі

Рабіць гісторыю краіны

Вікторыя КАРАЛЬКОВА, намеснік дырэктара Мазырскай раённай ЦБС:

— Пад час форуму вельмі выразна адчула, што я спрычынілася да справы агульнадзяржаўнай важнасці. Гісторыя нашай краіны не робіцца на плошчах — яна ствараецца на фабрыках і заводах, на палатках і фермах... І вялізнае месца тут адведзена сферы культуры, што ўплывае на духоўнасць нашых людзей, на іхняе выхаванне. Пагадзіцеся, справа — лёсавызначальная для дзяржавы. І мы, работнікі культуры, бібліятэкары, не павінны адставаць ад часу, ад найноўшых камп’ютарных тэхналогій.

Бібліятэкі Мазыршчыны, натуральна, не застануцца ў баку. Акцэнт у наступнай пяцігодцы мы будзем рабіць на далейшую аўтаматызацыю і цэнтральнай, і сельскіх устаноў, удасканаленне карпаратыўнай бібліятэчнай сеткі.

Ларыса ЯКУШЭВІЧ, дырэктар Пінскай гарадской канцэртнай залы:

— Дэлегатам такога форуму абрана ўпершыню. І вельмі ганаруся тым, што ўзяла ўдзел у прыняцці асноўных палажэнняў нашага дзяржаўнага будаўніцтва. Паказальна тое, што адна з важных роляў адведзена пры гэтым культурнай сферы. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь адзначыў, што яна — стратэгічны рэсурс краіны, аснова духоўнасці, без якой не існуе нацыя.

Шмат зроблена і запланавана зрабіць па падтрымцы таленавітай моладзі, захаванні і развіцці гісторыка-культурнай спадчыны.

Планы краіны складаюцца з планаў рэгіянальных. У перспектыве гарадской культуры — рэканструкцыя Пінскай канцэртнай залы, якая месціцца ў будынку касцёла Карла Барамея — помніку архітэктуры. А пакуль наша ўстанова працуе па звычайным графіку: наперадзе — канцэрты маладых выканаўцаў класічнай музыкі, цыклы творчых сустрэч...

Ксенія ВЕЧАР-КАВАЛЕЎСКАЯ, выкладчык Дзіцячай музычнай школы г. Слуцка:

— Шмат цікавага пабачыла і пачула. Галоўнае ўражанне — Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь. На ўласныя вочы першы раз яго бачыла, калі вучылася ў школе, а ён прыязджаў да нас у Слуцк. На сходзе пераканалася: Аляксандр Рыгоравіч — чалавек з надзвычай яркай харызмай, здольны на тое, каб і надалей Беларусь квітнела і развівалася. Цалкам згодная, што культура — аблічча краіны, яе імідж і гонар. Пра гэта думала і тады, калі стала лаўрэатам VI Конкурсу па ігры на мандаліне ў Японіі, думаю і цяпер, калі нашы вучні ўдзельнічаюць у прэстыжных замежных фестывалях.

Фелікс ГАЛЮК:

— Больш праблемная — сельская культура.

Яўген РАГІН:

— І ў чым праблеманасць?

Фелікс ГАЛЮК:

— Узровень падрыхтоўкі ў гарадскіх работнікаў культуры вышэйшы, чым у многіх вясковых калег.

Ірына Міроньчыва:

— Статыстыка тут такая: у аддзеле культуры — 565 спецыялістаў. Вышэйшую і сярэднюю адукацыю мае 86 працэнтаў работнікаў. 30 працэнтаў — моладзь. Калі тры гады таму гарадскі і раённы аддзелы аб’ядналіся, мы зрабілі моцны акцэнт на палітыку мэтавага навучання.

Фелікс ГАЛЮК:

— Шэсцьдзесят чалавек цяпер вучацца завочна...

Ірына Міроньчыва:

— А штогод мы прымаем да пяцінаціці маладых спецыялістаў...

Яўген РАГІН:

— Але, тым не менш, намеснік старшыні не надта задаволены кадравым складнікам вашай дзейнасці...

Ірына Міроньчыва:

— Гэта, напэўна, агульнарэспубліканская тэндэнцыя: дзякуючы Дзяржпраграме адраджэння і развіцця сяла клубы ды бібліятэкі ў раёнах з’явіліся шыкоўныя, і да гэтага ж высокага ўзроўню кіраўніцтва жадае падцягнуць і спрактыкаванасць, ініцыятыўнасць кадраў.

Фелікс ГАЛЮК:

— Менавіта пра гэта і кажу. Тым больш, што ўмовы ў нас для гэтага — самыя спрыяльныя.

Ірына Міроньчыва:

— І вось што маецца на ўвазе. У нас развіта пачатковая эстэтычная адукацыя (падрыхтоўчыя групы ў школах мастацтва), далей — ДШМ, потым Мазырскі музычны каледж і філіял Універсітэта культуры і мастацтваў на базе звананага каледжа. Можна, мінімізаваўшы фінансавыя выдаткі, атрымаць вышэйшую адукацыю, не выязджаючы за межы раёна.

Яўген РАГІН:

— Але харэаграфу ў вас усё роўна не хапае, як, дарэчы, і ў многіх іншых рэгіёнах Беларусі...

Ірына Міроньчыва:

— Таму і выношваем ідэю стварыць пры філіяле БДУКІМ, ці непасрэдна пры нашым каледжы, харэаграфічнае аддзяленне для таго, каб выпускаць не толькі “народнікаў” і харавікоў.

Фелікс ГАЛЮК:

— Каледж развіваецца. Нас у гэтым цалкам падтрымліваюць і ўпраўленне культуры Гомельскага аблвыканкама, і кіраўніцтва суседніх раёнаў. Справа не толькі важная, але і вельмі выгадная. А плошчы каледжа дазваляюць адкрыць яшчэ адно аддзяленне. І сацыяльнае жыллё (інтэрнат) для спецыялістаў-выкладчыкаў ёсць.

Яўген РАГІН:

— Сапраўды, тэндэнцыя — агульнарэспубліканская. Пра неабходнасць стварэння разгалінаванай сеткі філіялаў вышэйшых і сярэднеспецыяльных навучальных устаноў культуры мне казалі апошнім часам і ў Касцюковічах, што на Магілёўшчыне, і ў Ляхавічах Брэскай вобласці. Усе прагнуць мець дамарослых клубнікаў і бібліятэкараў.

Фелікс ГАЛЮК:

— Гэта выгадна і маральна, і матэрыяльна.

Намеснік старшыні Мазырскага райвыканкама па сацыяльных пытаннях Фелікс Галюк і начальнік аддзела культуры Мазырскага райвыканкама Ірына Міронычова.

не надта хочаце начальніка аддзела крытыкаваць. Няўжо няма за што?

Фелікс ГАЛЮК:

— А я ўпэўнены ў той камандзе, якую сабрала вакол сябе Ірына Яфімаўна.

Яўген РАГІН:

— Сёння кожны раён Беларусі падсумоўвае вынікі рэалізацыі Дзяржпрамы адраджэння і развіцця сяла. У вас фініш года — выключна напружаны, бо здаць трэба аж пяць аграгарадкоў. Паспеце?

Фелікс ГАЛЮК:

— Павінны. Калі што і застаецца, дык толькі дробныя недапрацоўкі.

Яўген РАГІН:

— Ці будучы "хвасты" па Дзяржпраграме?

Фелікс ГАЛЮК:

— Наш раён у параўнанні, скажам, з Жыткавіцкім — невялікі, і сотні населеных пунктаў не набярэцца. Вы пісалі калісьці пра Міёршчыну — там

сведчаць бібліятэкары, зусім не малы. Недапрацоўка, на мой погляд, вельмі сур'ёзная.

Ірына Міронычова:

— Так. Справа гэтая пакуль — у стадыі распрацоўкі, і вось чаму: інтэрнэ-таўская паслуга павінна акупляцца па пазабюджэце, і цяпер мы вывучаем попыт насельніцтва кожнага з аграгарадкоў, каб намаганні не былі стратнымі. Думаю, да навагодніх святаў Інтэрнэт у вёсках з'явіцца.

Фелікс ГАЛЮК:

— Аддзел адукацыі тут сапраўды культуру апырэдзіў, інтэрнэтаўскі "хлеб" забраў...

Яўген РАГІН:

— А не варта канкурэнцыі баяцца. Не баіцца ж яе дырэктар СДК аграгарадка "Асавец" Мікалай Галіцкі, а ў яго праз дарогу ад Дома культуры райспажыўсаюзаўская "Бутэрбродная" дзейнічае, якая ўвечары з поспехам выконвае функцыі і рэстарана, і дыскатэкі. Да

Канцэпцыя пазітыву

Райвыканкамаўская "лятушка" з "К"

Яўген РАГІН:

— Я сёння пазнаёміўся з трыма кіраўнікамі аграгарадоцкіх ДК: Мікалай Галіцкі з Асаўца — цудоўны гаспадарнік, а за творчы бок справы збольшага адказвае тамтэйшы мастацкі кіраўнік Людміла Піскун; Георгій Яблонскі са Скрыгалава — больш артыстычны, ва ўсіх творчых справах сам рэй вядзе; а вось Наталля Прус — стопрацэнтная крэатыўшчыца і сапраўды варта таго, каб ёй на гэтых газетных старонках быў прысвечаны асобны артыкул... Словам, розныя людзі — розныя падыходы да справы. Наколькі ж крэатыўныя іншыя сельскія спецыялісты?

Ірына Міронычова:

— Крэатыўнасць — рэч непаўторная, індывідуальная. Вы самі казалі: колькі людзей, столькі і падыходаў да працы... Калі чалавек проста выехаў на мехдвор або на ферму з канцэртамі, і яго слухаюць з захапленнем, хіба ж такі спецыяліст — не крэатыўны?

Яўген РАГІН:

— Для мяне — не. Уменне ладзіць канцэрт — неабходны мінімум, як дарэчы, і абавязковая высокая якасць выступлення. А вось праекты, якія рэалізуюцца супрацоўнікамі вашага Экалагічна-культурнага цэнтру ў аграгарадку "Козенкі", — сапраўды непаўторныя і індывідуальныя. Пісаў пра гэта колькі гадоў таму.

Фелікс ГАЛЮК:

— Не зусім пагаджаюся з пунктам гледжання Ірыны Яфімаўны. Крэатыўшчыкаў у сферы культуры мы імкнёмся выхоўваць, стимуляваць усяляк. І яны пакрысе з'яўляюцца. Вось, да прыкладу, Ганна Мікалаеўна Маскаленка з Дзіцячай школы мастацтваў № 2. Штогод у яе з'яўляецца новы калектыў: то эстрадна-сімфанічны аркестр, то ансамбль старадаўняй музыкі...

Ірына Міронычова:

— Дарэчы, у нас у раёне — 41 калектыў са званнямі "народны" або "ўзорны"...

Яўген РАГІН:

— Гэта сапраўды паказчык. Аднак усё роўна буду сваю "лінію гнуць". У дырэктара СДК аграгарадка "Скрыгалаў" Георгія Яблонскага ніводнага народнага ансамбля няма. А вёска — адна з найстарэйшых на Мазыршчыне, са сваімі ўнікальнымі культурнымі традыцыямі. Чаму яна па творчым "прадстаўніцтве" павінна быць горшай за Мазыр? Таму ў мяне наступнае пытанне ўсё пра тое ж: як канкрэтна збіраецца сельскія крэатыўшчыкаў выхоўваць?

Ірына Міронычова:

— Стимуляваць матэрыяльна любіць творчы пошук і любую яркую знаходку. Не перашкаджаць, а — спрыяць.

Фелікс ГАЛЮК:

— У гарадской культуры шмат спецыялістаў, якім самы час ужо майстар-класы праводзіць сярод сельскіх калег. Маю на ўвазе Марыю і Барыса Кузняцовых — кіраўнікоў узорнай студыі цыркавога мастацтва "Арэна". Яркім доказам таго, што адзін чалавек-творца здольны свет перакуліць, — і галоўны спецыяліст аддзела культуры Аляксандр Бобр, якога і раён, і горад цудоўна ведаюць. Гэта па ягонай ініцыятыве ў 2005-м, калі Мазыр святкаваў 850-годдзе, быў узноўлены драўляны замкавы комплекс. Па сутнасці, за чатыры месяцы на пустцы ўзнік цуд!..

Яўген РАГІН:

— Аляксандр Бобр распавёў мне, што дзеля гэтага быў адкрыты рахунак, на які жыхары раёна пералічылі добраахвотна дзевяць мільёнаў рублёў... Сапраўды, тая сітуацыя, калі крэатыў не мог не праявіцца.

Фелікс ГАЛЮК:

— Падключыліся, натуральна, прадпрыемствы і арганізацыі. Вобласць дапамагла, свой раённы бюджэт выкарысталі...

Яўген РАГІН:

— Фелікс Фёдаравіч, вы, я гляджу,

аж за 400 вёсак. Дык вось, раён наш — маленькі, ды плюс да ўсяго некалькі гадоў таму адбылося аб'яднанне шэрагу сельскагаспадарчых арганізацый. Іх цэнтральныя сядзібы змянілі адрасы. Да прыкладу, цэнтрам адной з гаспадарак была вёска Скрыгалаў, якая і стала ў 2005 годзе аграгарадком. Але пасля аптымізацыі цэнтр "пераехаў" у вёску Белая. І яна на сёння — таксама аграгарадок.

Яўген РАГІН:

— Інакш кажучы, па матэрыяльнай базе ідэяце нават з апераджэннем?

Фелікс ГАЛЮК:

— Так. Пазіцыя старшыні Мазырскага райвыканкама Уладзіміра Дворніка тут адназначная: няма розніцы — вялікая вёска ці маладая, галоўнае, каб кожная была ўзорнай у сацыякультурным забеспячэнні. Да гэтага ідэалу і імкнёмся.

Яўген РАГІН:

— У мяне пасля наведання шэрагу аграгарадоцкіх бібліятэк толькі адна прэтэнзія з'явілася: камп'ютары — ёсць, але да Інтэрнэта яны не падключаны... Між тым, попыт на такую паслугу, як

СДК аграгарадка "Скрыгалаў".

яркага запатрабаванага крэатыву ў Галіцына, праўда, пакуль не дайшло. Але менавіта да гэтага ўсё і ідзе. Інакш на клубных танцавальных вечарах не больш чым па 20 чалавек будзе збірацца...

Фелікс ГАЛЮК:

— Інтэрнэт у аграгарадоцкіх бібліятэках — патрабаванне Дзяржпраграмы адраджэння і развіцця сяла. А дзяржпраграму мы павінны выканаць. Хоць, колькі ведаю, яна будзе мець лагічны працяг і ў будучыні.

Дэталі да агульнай карціны

Як апрадалася шляхцянка?

Яшчэ трыццаць гадоў таму Наталля Прус з вёскі Прудок распачала збіраць у мясцовых бабуль звесткі пра асаблівасці мазырскатаўскага строю сялян, што жылі не толькі ў Прудку, але і ў суседняй вёсцы Мерабель.

Запісы пакрысе ператвараліся ў эскізы, вышыўкі, выкрайкі... У выніку Прудкоўскі СДК узбагаціўся ўнікальнай калекцыяй дваццаці рэканструаваных жаночых строяў. Падобнага збору, дэталізаванага да драбніц, у рэспубліцы, падаецца, пакуль не існуе. Да Наталлі Прус пачалі прыслухоўвацца навукоўцы, яна стала пастаяннай удзельніцай этнаграфічных семінараў і канферэнцый. З'явіліся ўсе падставы

сцвярджаць, што адраджэнне спадчыны ў Прудку мае сістэмнасць ды навуковасць.

У зборы — строі шляхцянкі, цяжарнай кабеты, жанчыны, што мела немаўля, пасяяны касцюм (насілі ў пост, а ніткі для аздаблення выкарыстоўвалі толькі халодных тонаў), строй удавы, дзяўчыны, якая збіралася браць шлюб... І гэта не мёртвыя музейныя экспанаты — строі для канцэртна-абрадавай дзейнасці напоўніцу выкарыстоўвае мясцовы народны этнаграфічна-фальклорны калектыў "Валошкі". Дарэчы, у рэканструкцыі вопраткі Наталлі Прус дапамагала народнае аб'яднанне Прудкоўскага СДК "Рукадзельніца".

Не сумняваюся, культурработнікі іншых раёнаў і абласцей, прачытаўшы гэты тэкст, пазайздросцяць, бо сцэннічныя

Дырэктар СДК вёскі Прудок Наталля Прус у строі мяшчанкі: "А рамонт мы ўжо завяршаем!"

касцюмы там-сям вельмі далёкія, мякка кажучы, ад асаблівасцей мясцовай традыцыйнай культуры. Між тым, бабулі яшчэ памятаюць.

Яўген РАГІН:

— Натуральна, пільная ўвага да нашай вёскі не можа не быць адным з дзяржаўных прыярытэтаў... Дырэктар СДК у Прудку Наталля Прус чакае цяпер апошняга фінансавання на завяршэнне аддзелачных работ у Доме культуры і вельмі хвалюецца.

Ірына Міронычова:

— Грошы днямі паступяць.

Яўген РАГІН:

— Давайце яшчэ раз пра ўрокі года адыходзячага. І закрануць хацелася б платныя паслугі. Ваша стаўленне да сённяшняй і заўтрашняй пазабюджэтнай дзейнасці?

Фелікс ГАЛЮК:

— Лічу, што платныя паслугі ў сферы культуры — патрэбныя. Для чаго? Каб чалавек, купіўшы білет, меў гарантыю якасці нашага "тавару". Іншая справа, колькі паслуга будзе каштаваць.

Ірына Міронычова:

— Аб'ёмы такіх паслуг варта нарошчваць. З той проста прычыны, што нашы ўстановы ўжо адчулі: зарабляючы грошы, яны могуць іх выкарыстаць на ўласнае развіццё, матэрыяльную базу, сцэннічны касцюмы... Але культура павінна быць даступнай, і трэба вельмі дакладна сувымяраць, дзе мы павінны працаваць бясплатна, а дзе зарабляць... Сёлетні ж план па аказанні платных паслуг нашы ўстановы павінны выканаць.

Яўген РАГІН:

— Вас задавальняе сённяшні штатны расклад?

Ірына Міронычова:

— Мо і не паверыце, але — задавальняе.

Фелікс ГАЛЮК:

— Калі калегі з іншых раёнаў наракаюць на недасканаласць штатнага раскладу, я іх проста не разумею. Справа ў тым, што на ўзроўні райвыканкамаў мы маем права ўводзіць штатны адзінкі, напоўніцу выкарыстоўваючы Закон аб мясцовым самакіраванні. Патрэбна адзінка, скажам, балетмайстра — яна, па неабходнасці, уводзіцца.

Яўген РАГІН:

— Менавіта такім чынам у адзеле культуры ўзнікла адзінка юрыста?

Ірына Міронычова:

— Так. Проста трэба ўважліва чытаць дадатак да Тыпавых штатаў Міністэрства культуры... Працу юрыста мы аплачваем па пазабюджэце.

Яўген РАГІН:

— Пад час камандзіровак па Беларусі неаднойчы даводзілася чуць пра пэўны недахоп інфармацыі аб тым, што робіцца ў сельскай культуры іншых абласцей. І тут гаворка не столькі пра канкурэнцыю, колькі пра распаўсюджванне станоўчага вопыту працы. Наша газета імкнецца запойніць інфармацыйную нішу, але людзі прагнуць непасрэдных стасункаў з калегамі.

Фелікс ГАЛЮК:

— Цалкам згодны: мала абменных міжабласных творчых акцый, скіраваных найперш на ўзаемаўзбагачэнне самадзейных калектываў, аддзелаў культуры...

Яўген РАГІН:

— Напрыканцы гаворкі я зноў — пра сяло. Якім яно бачыцца вам у перспектыве?

Фелікс ГАЛЮК:

— Я хацеў бы, каб работнікі культуры ў сваёй працы напоўніцу задзейнічалі дзяцей, моладзь. Маю на ўвазе самыя разнастайныя гурткі, студыі, аб'яднанні... Мы ўжо даўно адсочваем, каб не было гэткай культурнай дыстрапорцыі паміж сялом і горадамі. На раёне цяпер актыўна дзейнічаюць і драмтэатр, і абласная філармонія... Дарэчы, і Дзяржпраграма развіцця Прыпяцкага Палесся прадугледжвае канкрэтную падтрымку сяла. За гэты кошт мяркуем папоўніць парк перасоўных устаноў культуры, парк камп'ютарнай тэхнікі. Але гэта не адзначае, што спадзяёмся толькі на дзяржаўнае фінансаванне. За апошні квартал гэтага года на падтрымку культуры Мазыршчыны выдаткавана ці не мільярд рублёў.

Яўген РАГІН, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Мазырскі раён — Мінск Фота аўтара

Цэнтр фальклору і этнаграфіі нацыянальных суполак Літвы, пры падтрымцы Міністэрства культуры Літвы, Школы славянскай традыцыйнай музыкі і Вільнюскага цэнтра рускага фальклору, запрасіў аўтэнтычны фальклорны калектыў “Глыбокія крыніцы” з вёскі Закальное Любанскага раёна прыняць удзел у V Міжнародным фальклорным фестывалі.

Закальное і традыцыі

Ён яднае гурты з Расіі, Польшчы, Латвіі, Літвы. Беларусь на гэтым фестывалі прадстаўляю таксама і дует Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў у складзе Вячаслава Калацэя і Таццяны Пладуновой.

Калектыў “Глыбокія крыніцы”, якому нядаўна быў нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці спеўнай манеры выканання свайго рэгіёна, вылучаецца адметным рэпертуарам. Салісты Ганне Пянькоўскай — 81 год, яна ведае больш за ўсіх песень. А натхняльнікам і арганізатарам творчай дзейнасці калектыву з’яўляецца Надзея Мірэйчык. Дапамогу ў падрыхтоўцы ансамбля да ўдзелу ў фестывалі аказалі няўраўнаважаны энтузіяст, фалькларыст, метадыст Любанскага раённага цэнтра культуры Сяргей Выскварка.

На цырымоніі адкрыцця фестывалю ў канцэртнай зале вільнюскага касцёла Святой Катрыны “Глыбокія крыніцы” выканалі беларускую песню “Восень мая доўгая” — аб лёсе жанчыны-беларускі.

Пад час форуму была арганізавана навукова-практычная канферэнцыя “Захаванне народных традыцый на аснове экспедыцыйных даследаванняў. Традыцыі і сучаснасць”. Прыемна было сустрэць на форуме беларусаў, што жывуць у Літве, якія былі з намі цягам усяго фестывалю. “Юрай” — фальклорны калектыў Цэнтра фальклору і этнаграфіі нацыянальных суполак Літвы. Яны фатаграфаваліся з намі на памяць, запрашалі да сябе ў госці, дарылі сувеніры і абменьваліся адрасамі.

Святочным і незабыўным было закрыццё форуму ў Літоўскім нацыянальным драматычным тэатры. Калектыў “Глыбокія крыніцы” займае званне лаўрэата, прывёз шмат прыемных эмоцый і добрых успамінаў.

Васіль КАТКАВЕЦ,
начальнік аддзела культуры
Любанскага райвыканкама
На здымку: “Глыбокія крыніцы”
пад час выступлення ў Вільнюсе.

Педагог для Вялікага

У Мінскім дзяржаўным каледжы мастацтваў працуе выкладчык класічнага танца Любоў Казінец.

Класічны танец — гэта аснова харэаграфічнага мастацтва, тая дысцыпліна, якая патрабуе не толькі прафесійных навываў, але і фарміруе эстэтычны густ, выканальніцкую культуру навучэнцаў. Таму Любоў Казінец на нястомна далучае сваіх вучняў да творчасці, да адухоўленасці, раскрываючы душы...

І гэта не проста словы. За гады сваёй дзейнасці Любоў Казінец ужо зрабіла сем выпускцаў. Яе вучні працягваюць у розных прафесійных калектывах: Дзяржаўным ансамблем танца Рэспублікі Беларусь, Заслужаным харэаграфічным ансамблем танца “Харошкі”, ансамблем песні і танца Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь, Дзяржаўным

тэатры оперы і балета, Дзяржаўным акадэмічным музычным тэатры і многіх іншых.

Але ў сваёй дзейнасці Любоў Казінец на не абмяжоўваецца сталічным рэгіёнам. Яна пастаянна дае майстар-класы для выкладчыкаў харэаграфіі Міншчыны, з’яўляецца пастаянным членам журы Мінскага вобласці па харэаграфіі. Да таго ж, Любоў Казінец — аўтар шматлікіх харэаграфічных нумароў, якія заўсёды ўпрыгожваюць абласныя канцэрты.

Людміла ГУЛЕВІЧ, выкладчык,
Вольга ЧАРНЫШОВА,
метадыст МДКМ
На здымку: Любоў Казінец у
харэаграфічным класе.

Удакладненне

У № 49 на стар. 8 у матэрыяле “Важна з першых вуснаў пачуць адказ” першы абзац трэба чытаць: “Мікалай Тыманюк, начальнік аддзела культуры Касцюковіцкага райвыканкама”.

У гонар Цітовіча

10 снежня даследчыкі і практыкі аматарскай музычнай, тэатральнай і мастацкай творчасці сабраліся на Рэспубліканскай навукова-практычнай канферэнцыі “Аматарская творчасць XXI стагоддзя. Творчая спадчына Г.І. Цітовіча”.

Арганізатары мерапрыемства — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Мэтаю напярэдадні стала стварэнне даклад-

най карціны стану аматарскага мастацтва ў краіне, абмеркаванне шляхоў яго развіцця. Канферэнцыя прымеркавана да 100-годдзя з дня нараджэння вядомага дырыжора, заснавальніка Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Генадзя Цітовіча. Даследчыкі расказалі ў сваіх прамовах пра здабыткі майстра і паспрабавалі выявіць перспектывы нашага вакальна-харавога мастацтва.

Адкрыў канферэнцыю намеснік міністра культуры Беларусі Тадэуш Стружэцкі. Удзельнічалі ў ёй супрацоўнікі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, выкладчыкі БДУКІМ,

Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, педагогі, якія выкладаюць харавыя дысцыпліны ў іншых установах адукацыі. Далучыліся да гаворкі і галоўныя хормайстры абласных метадычных цэнтраў.

Таксама гэтымі днямі выйшла ў свет кніга “Беларуская “Народная біблія” ў сучасных запісах”. Гэты зборнік тэкстаў айчыннага фальклору змяшчае шматлікія ўзоры вуснай народнай творчасці, якія збіралі беларускія даследчыкі ў глыбінцы. Укладальнікам з’яўляецца Алена Боганева, якая і прэзентавала кнігу на канферэнцыі. Пасля адбыўся канцэрт кафедры беларускай народнай песеннай творчасці БДУКІМ.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

“Покліч...” пацвердзіў

Ядвіга Суботка — руплівая культработніца, што шмат зрабіла для развіцця сельскай культуры Гомельскай вобласці.

Нарадзілася яна ў гарадскім пасёлку Капаткевічы Петрыкаўскага раёна. Скончыла харэаграфічнае аддзяленне Магілёўскага вучылішча культуры, і як малады спецыяліст адпрацавала два гады ў Ганцавічах, а потым вярнулася на малую радзіму. Уладкавалася на працу ў Капаткевіцкі гарадскі дом культуры, дзе з 1977-га па сённяшні час працуе дырэктарам.

Пры яе падтрымцы ў Капаткевіцкім доме культуры працуе васемна-

цаць клубных фарміраванняў, восем з якіх — дзіцячыя. У клубе дзейнічае народны тэатр. Ядвіга Суботка з’яўляецца кіраўніком харэаграфічнага дзіцячага калектыву “Верасок”, сама спявае і танцуе ў ансамблі песні, танца і музыкі “Лявоніха”. Сёлета на Першым Фестывалі этнаграфічнага мастацтва “Покліч Палесся” “Лявоніха” пацвердзіла званне народнага ансамбля.

А яшчэ Ядвіга Іванаўна — дэпутат гарпасялковага Савета, цудоўна ве-

дае, якія пытанні турбуюць землякоў, усё робіць для таго, каб гэтыя праблемы паспяхова вырашыць.

Таццяна БОБЕР, студэнтка
Інстытута журналістыкі БДУ
На здымку: народны ансамбль
песні, танца і музыкі “Лявоніха”.

“Хрустальны” кінапраект

Фестываль дзіцячага дакументальнага кіно “Хрустальнае бусляны” на тэму “Чарнобыль: учора, сёння, заўтра” адбыўся ў Брагіне. Пераможцамі сталі аўтары стужкі “Маё пакаленне і Чарнобыль” відэастудыі “Вясёлка” райцэнтра.

Юныя ўдзельнікі дзіцячых мастацкіх аб’яднанняў пры школах, дамах дзіцячай творчасці, дамах культуры, цэнтрах тэхнічнай творчасці Калінкавічаў,

Рагачова, Брагіна і Наваполацка прадставілі свае кароткія фільмы, прысвечаныя тэме Чарнобыля. Адбыўся гэты фестываль у рамках комплекснага праекта па захаванні культурнай спадчыны, перадачы памяці аб чарнобыльскай катастрофе і экалагічным выхаванні насельніцтва пад назвай “Адраджэнне”. Рэалізуецца ён у Брагінскім раёне з 2008 года.

У журы “Хрустальнага бусляніц” ўвайшлі прадстаўнікі Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм”, Беларускага саюза кінематаграфістаў, аддзела культуры Брагінскага райвыканкама,

прадстаўнікі Дэпартаменту па ліквідацыі наступстваў катастрофы на ЧАЭС Міністэрства па надзвычайных сітуацыях Рэспублікі Беларусь, Беларускага аддзялення Расійска-беларускага інфармацыйнага цэнтра па праблемах наступстваў катастрофы.

Старшы выкладчык Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Галіна Злабенка адзначыла на цырымоніі ўзнагароджання, што канкурсанты прадставілі шчырае і досыць прафесійнае кіно: яны не толькі сур’ёзна падыходзілі да тэмы, але і, больш за тое, здолелі заглябіцца ў яе і паказаць з нечаканага боку. Лепшыя ўдзельнікі атрымалі камп’ютары, ноўтбукі, нетбукі, тэлевізары, DVD-прайгравальнікі.

Таксама на свяце адбылася прэзентацыя Кнігі Памяці пра чарнобыльскую катастрофу і жыццё людзей пасля яе “Насуперак. На радасць. На ўспамін”. Створана яна ў аддзеле культуры Брагінскага райвыканкама. У выданне ўключаны вершы і малюнкі дзяцей і моладзі па чарнобыльскай тэматыцы.

Вольга ШЫШЛО
На здымку: лаўрэаты
“Хрустальнага бусляніц”.

Сяброўства дзвюх “Крыніц”

Нядаўна на Століншчыне завяршыліся Дні ўкраінскай культуры. У рамках мерапрыемстваў у райцэнтры пабываў з гастролімі народны хор “Крыніца” Браварскага раённага дома культуры Кіеўскай вобласці.

Браварскі калектыў не першы раз выступае на гасціннай столінскай зямлі: ансамбль быў тут у 1995 годзе. А гэтым разам украінскія госці наведалі са сваімі канцэртамі не толькі райцэнтр, але і вёскі Белавава і Альшаны, дзе іх вельмі цёпла прымалі шматлікія прыхільнікі харавых спеваў.

— Мы ўражаны і па-добраму зайздросцім тым зменам, якія адбыліся на Століншчыне за апошнія гады, — падзялілася сваімі ўражаннямі мастацкі кіраўнік хору “Крыніца” Таццяна Сокаль. — Шчыра радуемся вашым поспехам, і асабліва — таму, што ў вас павялічваецца колькасць калектываў са званнямі. Наш раён, на жаль, гэтым пахваліцца не можа...

Заклучныя мерапрыемствы Дзён украінскай культуры прайшлі ў Столінскім ГДК. У канцэрце, акрамя гасцей з Украіны, прымалі ўдзел народ-

ны хор “Крыніца” галоўнай установы культуры раёна і інструментальны ансамбль “Брыз” Столінскай ДШМ.

Галіна ГАШЧУК
Столін
На здымку:
выступае народны хор “Крыніца”.
Фота Аляксандра НІКІФАРЭНкі

20 снежня ў Беларусі ў шаснаццаты раз возьме старт навагодняя дабрачынная акцыя “Нашы дзеці”. Адна з самых чаканых падзей у шэрагу яе мерапрыемстваў — Галоўная ёлка краіны — святочнае прадстаўленне для дзяцей, якое, па традыцыі, пройдзе ў Палацы Рэспублікі ў Мінску.

Адзін з паказаў кожны год наведвае Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь. Сёлета маленькіх беларусаў, іх мам і татаў, бабуль і дзядуляў чакае сустрэча з навагодняй казкай-мюзіклам “Чатыры чароўныя ключы”. Якія прыгоды і адкрыцці падорыць маленькім глядачам новая навагодняя казка? Прыадкрыць таямніцы будучай святочнай дзеі карэспандэнт “К” папрасіў галоўнага рэжысёра спектакля Уладзіслава АРЦЮКОЎСКУЮ, вядомую пастаноўкамі як Галоўнай ёлкі краіны, так і мінулагодняга ды сёлетняга конкурсу выканаўцаў эстраднай песні “Славянскага базару ў Віцебску”, апошніх Рэспубліканскага балю выпускнікоў з удзелам Кіраўніка дзяржавы, Навагодняга балю, а таксама цырымоніі адкрыцця папярэдняга Мінскага міжнароднага кінафестывалю “Лістапад”...

Рэжысёр Уладзіслава Арцюкоўская (у цэнтры) і юныя артысты на рэпетыцыі.

Уладзімір РАДЗІВІЛАЎ,
заслужаны артыст Рэспублікі
Беларусь:

“Самыя разумныя і таленавітыя”

— Сёлета спаўняецца 17 гадоў, як я ўзяў у рукі посах Дзеда Мароза. Ведаецца, са мной ужо здараюцца такія гісторыі: прыходзіць да мяне восемнаццацігадовы малады чалавек і паказвае стары фотаздымак, на якім — нейкі Дзед Мароз і маленькі хлопчык. “Гэта вы і я!” — кажа юнак. “А як жа ж ты мяне пазнаў?” — пытаюся. — “Па голасе”. Ці ж не цуд?

Сёлетні мюзікл Улады Арцюкоўскай не горшы чым замежныя прыклады. У нашай казцы мне нават даводзіцца “чытаць рэп”, і гэтая задача, падаецца мне, прызнаюся, вельмі захапляльная!

Журналісты часта ў мяне пытаюцца: якія сёння нашы сучасныя дзеці? Якія жаданні яны загадваюць? І я вось што магу адказаць: нашы дзеці — вельмі разумныя і таленавітыя. XXI стагоддзе — век сучасных тэхналогій — зусім не замінае ім вучыцца, развівацца і, між тым, заставацца дзецьмі. Акрамя таго, яны ведаюць сабе цану, і гэта я таксама лічу добрым знакам.

Што просіць дзятва сёння ў Дзядулі Мароза? Ноўтбук, машыны, ляльку Барбі, дарэчы, нашу айчынную тэхніку, да прыкладу, тэлевізар. Бываюць і нечаканыя жаданні: адзін хлопчык папрасіў мяне зрабіць так, каб ягоны тата не піў... Гэтая просьба мяне моцна кранула, і я адказаў хлопчыку: “А ты як-небудзь прывядзі тату на прадстаўленне. Мы з ім пагутарым”.

— Мы абаяліся на прыгодніцкі сюжэт: мне здаецца, гэта таксама актуальна. Што да “модных” накірункаў у казачным жанры — мы вырашылі быць у гэтым плане больш незалежнымі. У першую чаргу імкнуліся данесці да дзяцей — вядома, цікава і захапляльна — спрадвечныя ісціны. Чатыры ключы ў нашай казцы — гэта Дабрыня, Веды, Смеласць, Сяброўства. Хацелася, каб шоу не засталася для іх проста забавай, каб пасля прагляду спектакля дзеці пакінулі ў душы штосьці добрае.

— Хто іграе галоўных герояў, якім выпадае такая нялёгкае задача?

— Выканаўцы галоўных герояў Максім Петухоў і Ганна Зайцава ў нас з дзіцячай студыі “Нясумны ўзрост”, вядомай удзелам у адкрыцці дзіцячага “Еўрабачання”. Ганначка, адзначу, з’яўляецца дыпламанткай дзіцячага конкурсу “Славянскага базару ў Віцебску”. У пастаноўцы таксама іграюць артыст тэатра “Хрыстафор” Уладзімір Варанкоў — наш галоўны адмоўны персанаж Лайдак Лайдаковіч, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Уладзімір Радзівілаў, — канешне ж, Дзед Мароз (сёлета ў яго будзе шмат цікавых сольных музычных нумароў), актрыса Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі Галіна Чарнабаева, дзіцячы калектыў Дзяржаўнага ансамбля танца, студэнты Універсітэта культуры і мастацтваў, каманда харэографуў Святланы Гуткоўскай...

— Такім чынам, казка абяцае стаць...

— ...Напэўна, адным з самых захапляльных, яскравых і шчырых навагодніх прадстаўленняў! Ведаецца, часам у сучасных казках усё змяшана, і вельмі складана разабрацца, хто ў іх добры, а хто дрэнны. Але сучасным дзецям, як, увогуле, і ўсім нам, патрэбны добры пачатак у мастацтве. І вось гэты дэфіцыт нам і хацелася кампенсаваць сёлетняй навагодняй пастаноўкай.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА

Экшн пад Новы год

— Уладзіслава, якой, на вашу думку, сёння мусіць быць навагодняя казка, каб яна магла прывабіць сучасную дзятву, спакушаную разнастайнымі тэлевізійнымі і кінапрадуктамі?

— Зацікавіць сучаснае дзіця не так складана, як падаецца. Нягледзячы на тое, што тэлебачанне і СМІ прапануюць самую разнастайную палітру забаў, у тым ліку і для самых маленькіх, усё роўна сучасныя дзеці вераць у казку і ў цуды. Яны вераць у добрых і злых чараўнікоў, у тое, што дабро павінна заўжды перамагаць зло. Таму і наша Галоўная ёлка краіны ў якасці галоўнага шоу выбірае менавіта казку — з цікавым сюжэтам, з яскравымі касцюмамі, відэавішчымі дэкарацыямі, добрымі, запамінальнымі песнямі. Дзеці вельмі любяць чараўніцтва, і яго проста неабходна ствараць!

— Гэта казка арыгінальная?
— Так, гэта арыгінальны мюзікл, які ніхто ніколі раней не бачыў. Ён спецыяльна напісаны для нашага навагодняга свята.

— Ці доўга вы пісалі казку?
— Можна сказаць, што так: бо-льш за шэсць месяцаў. Напэўна, гэта вялікі тэрмін. Потым вельмі доўга працавалі разам з нашым слынным кампазітарам Сяргеем Сухамліным, які напісаў для казкі музыку і словы песень. Мне было важна, каб усе партыі герояў у спектаклі гучалі не толькі запамінальна, але і арганічна.

— Хто яшчэ прымаў удзел у пастаноўцы мюзікла “Чатыры чароўныя ключы”?

— Галоўны балетмайстар спектакля — вядомы беларускі харэограф Святлана Гуткоўская, а гэта значыць, што ў пастаноўцы будзе шмат прыгожых танцавальных нумароў. За нашы касцюмы адказвае мастак Волга Грыцаева, і яны заслугуюць самых высокіх адзнак!

Вядома, перад намі стаяла задача стварыць яскравае відэавішча. Бо навагодняя казка не можа быць сціплай на візуальныя знаходкі. У прыватнасці, мы выкарыстоўваем відэапраекцыю, якая ўвесь час будзе змяняцца. У казцы адбываецца пастаяннае чаргаванне пэўных элементаў дэкарацыі: то з’яўляюцца снегавікі, то снежныя камякі, то стол з прысмакамі, то чароўнае крэсла...

Што рыхтуе Галоўная ёлка краіны?

Галоўны Дзед Мароз і Галоўная ёлка на сталічнай Кастрычніцкай плошчы.

У цэлым, мы абаяліся на дынаміку ў рэжысуры. Нашы героі трапляюць у самыя розныя абставіны (жанр нашай казкі можна акрэсліць як прыгодніцкі), таму ўсё адбываецца вельмі хутка. А калі далучыць да дзеяння музычныя нумары — 18 песень! — глядачу зусім не давядзецца сумаваць!

— Надта карціць даведацца, якія ж прыгоды чакаюць герояў вашай казкі!..

— Галоўныя героі мюзікла — дзятка Маша і хлопчык Вадзік. Дзея пачынаецца на гарадскім кат-

ку, дзе Дзед Мароз і Снягурка прапануюць дзецям і дарослым самім зладзіць навагодняе свята. Справа завіравала, аднак Маша і Вадзік — дзеці непаслухмяныя і капрызлівыя. Яны не толькі не хочуць самі штосьці рабіць, але і перашкаджаюць іншым. За гэтыя паводзіны Дзед Мароз адпраўляе іх у краіну Нехачухію, з якой яны мусяць вярнуцца да таго, як гадзіннік праб’е поўнач.

Спачатку Машы і Вадзіку ў Нехачухіі нібы спадабалася. Іх там сустрэлі Кароль Лайдак Лайдаковіч, Граф Капрызон і Маркіза Лежабока. Аднак по-

тым дзеці заўважаюць, што навокал вельмі брудна, усё не працуе і ламаецца, няма чаго паесці і дзе паспаць... Яны хочуць вярнуцца дадому, але зрабіць тое не так і лёгка. І для таго, каб адкрыць чароўныя дзверы, ім спатрэбяцца чатыры чароўныя ключы...

А што было далей, я прапаную вам даведацца, наведваюшы наш спектакль.

— Сапраўды, сюжэт казкі — захапляльны! Ці існавала ў вас спакуса падхапіць сучасны, так бы мовіць, казачны трэнд: увесці ў казку элементы трылера?

У казцы і наяве

Ганна ЗАЙЦАВА, навучэнка эстраднай студыі “Нясумны ўзрост”:

“Я вельмі люблю спяваць і танчыць!”

— Казка “Чатыры чароўныя ключы” мне прыйшла да спадобы тым, што там — класныя песенькі, якія сачыніў Сяргей Сухамлін, класныя танцы, што прыдумала Святлана Гуткоўская, а я вельмі люблю спяваць і танчыць! У маёй герані — вельмі фэйная сукенка, шыкоўныя туплікі на абцасах — надзвычай модныя. Маша — мой персанаж — дзятка на пачатку гісторыі вельмі капрызлівая, але потым, напрыканцы казкі, становіцца добрай і разумнай. У мяне цудоўны партнёр у спектаклі — Максім Петухоў: з ім вельмі камфортна працаваць. А ў цэлым мне падаецца, што казка — сучасная, захапляльная і будзе цікавай ўсім дзецям.

Уладзімір ВАРАНКОЎ, артыст Мінскага тэатра сатыры і гумару “Хрыстафор”:

“У мяне — ёлкі!”

— Гэта не першы мой вопыт працы з Уладзіслай. Яна — вельмі цікавы рэжысёр. У мінулым годзе я іграў у яе пастаноўцы вельмі адметнага Булачніка, і гэтым разам з радасцю пагадзіўся на прапанаваную ёю ролю, нягледзячы на тое, што стану галоўным злодеем у казцы.

Мой герой увесь час ведаецца, есць ды спіць; увасабляць яго — адно задавальненне (смяецца)! Вядома, дабро ў казцы

перамагае зло, але нават у майго персанажа знайшліся тыя, хто яму спакушае.

Ведаецца, у мяне ў дачыненні да гэтай ролі здарылася амаль анекдатычная гісторыя. Я пагадзіўся на ролю яшчэ ўлетку. А тут раптам на пачатку зімы, калі я ўжо ўвесь у працэс, — званок: тэлефануюць з Масквы і прапануюць ролю дырэктара школы. Я і адказваю, літаральна як у класічнай гісторыі: “Выбачайце, не магу. У мяне — ёлкі!”...

Жарты жартамі, але казка, у якой я іграю, мне вельмі падабаецца. Яна — сучасная, з музыкай, танцамі, спевамі, у ёй заняты таленавітыя дзеці, і мяне вельмі радуе тое, што задзейнічаны і прафесійныя актёры. Абавязкова павяду на прадстаўленне ўнучку: ёй мінулым разам вельмі спадабалася, і, нягледзячы на тое, што дзядуля ўвасабляе дрэннага персанажа, няхай глядзіць і вучыцца, як рабіць не трэба.

Святлана ГУТКОЎСКАЯ, загадчык кафедры харэаграфіі БДУКіМ:

“Арганічны сінтэз”

— Перада мной як галоўным балетмайстарам навагодняга мюзікла стаяла задача стварыць харэаграфічным малюнкам для бадай, самага патрабавальнага глядача — дзіцячага. Гэта не значыць, што сцэнічная лексіка аповеду гісторыі мусіць быць прымітыўнай. Яна павіна ўяўляць з сябе арганічны сінтэз харэаграфіі, драматургіі і, вядома, працы сцэнографа. У той жа час, захапляльна знаходзіць нетрывіяльныя, з выдумкай, рашэнні пастаўленай задачы: усё ж такі перад намі — мюзікл!

Тэніс у старадаўняй афіцыне

Вёска Рудакоў Хойніцкага раёна ў свой час уваходзіла ў склад Брагінскіх уладанняў князёў Вішнявецкіх, а пасля — шляхцічаў Ракіцкіх, Аскеркаў і Ваньковічаў. Першая ж згадка пра яе датуецца 1574 годам.

ты і чорны, якога на Палессі было багата. Толькі вестыбуль быў выкладзены чорнай і белай мармуровай пліткай. Ён быў цалкам вытрыманы ў “паляўнічым” стылі, для чаго абапал уваходных дзвярэй паставілі чучалы мядзведзяў, а на сценах развешалі галовы дзікоў і рогі аленьяў ды ласёў. Бронзавая скульптура Меркурыя ў натуральную велічыню (напэўна, копія) стаяла на мармуровым п’едэстале.

штодзённа высылалася на продаж у Кіеў, маючы там славу прадукту выключна высокай якасці.

Клапаціліся Ваньковічы і пра здароўе. Пра гэта сведчыць той факт, што, сярод іншых спартыўных збудаванняў, ля палаца меўся нават тэнісны kort. А вось пейзажны парк у Рудакове да пачатку ХХ ст. так і не быў створаны. У той жа час, існаваў вялікі парк старапольскага тыпу, які разам з фруктовым садамі займаў плошчу каля чатырох гектараў. На панадворак перад палацам выводзіла шырокая алея, абсаджаная старымі ліпамі.

Але прыцягальны ў Рудакове не толькі будынак, а і тыя людзі, што нарадзіліся ў гэтым маёнтку. Сярод іх нельга не адзначыць постаць Аляксандра Аскеркі, які нарадзіўся 180 гадоў таму.

Адметна ўжо тое, што пасля заканчэння Пецяярбургскага ўніверсітэта і службы ў арміі Аляксандр удзельнічаў у рабоце рэдакцыйных камісій у Пецяярбургу, а з 1861 г. працягваў рыхтаваць умовы правядзення сялянскай рэформы ў Вільні. Аскерка браў удзел у працы Віленскай археалагічнай камісіі ды ў камісіі, якая апекавала дзяцей. Мала хто ведае, што менавіта ён з’яўляўся дзейным апекуном дзяцей памерлага паэта Уладзіслава Сыракомлі.

У канцы лютага 1863 г. Аляксандр Аскерка ўвайшоў у склад паўстанцкага Аддзела кіраўніцтва правінцыямі Літвы — цэнтра кіравання паўстаннем, дзе загадваў вайсковымі справамі і віленскай гарадской арганізацыяй (на пасадзе начальніка г. Вільні, а Кастусь Каліноўскі нейкі час быў адным з яго памочнікаў).

3 мая 1863-га Аскерка быў арыштаваны. На допытах істотных паказанняў не даў, атрымаў 15 гадоў сібірскай катаргі, з пазбаўленнем “прав становішча” і канфіскацыяй маёнтка. У 1868 г. Аскерку дазволілі вярнуцца ў еўрапейскую частку імперыі, апроча тэрыторыі Беларусі, таму давалося асесці ў Варшаве, дзе ён рэдагаваў вядомы навуковы і літаратурны часопіс “Ateneum”. У 1882 г. Аляксандр скарыстаўся магчымасцю пераехаць у Вільню, і з 1885 па 1904 г. служыў дырэктарам філіяла Варшаўскага таварыства страхавання ад агню.

Сяргей БЕЛЬСКИ

Хойнікі

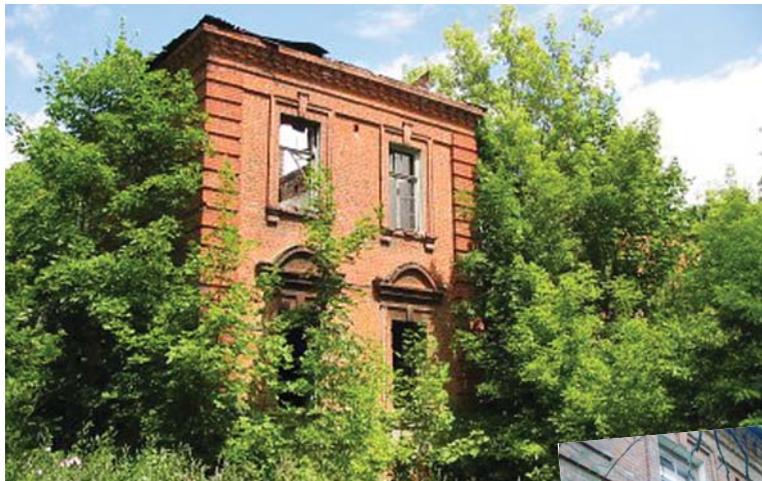
На здымках: герб роду Ваньковічаў; рэшткі сядзібнага комплексу ў Рудакове.

ект існуе цягам дзясці гадоў, а ў яго выданнях адлюстраваны творы мастакоў некалькіх стагоддзяў, у тым ліку сучасных.

Сваё даследаванне пра творцаў парыжскай школы прадставіла доктарант Латвійскай акадэміі мастацтваў Наталія Яўсева. Пазнаёміў з творцамі сучаснага горада і старшыня Шаглаўскага камітэта ў Віцебску Давід Сімановіч. Не пакінулі аб’якавымі прысутных і фільмы пецяярбургскага рэжысёра-дакументаліста Уладзіміра Камінскага. Яны дазволілі даведацца пра ўнікальных творцаў-авангардыстаў горада на Няве, якія працуюць са шклом, ствараюць гравюры.

С.Ю.

На здымку: Арт-цэнтр М.Шагала ў Віцебску.

Першыя пакаленні Аскеркаў жылі ў Рудакове ў, хутчэй за ўсё, драўляным сядзібным доме, а пазней — у неагатычным палацыку, узведзеным у І палове ХІХ ст. і вядомым толькі паводле малюнка 1891 г. Ігнаца Урублеўскага. Будынак гэты быў адносна невялікі, складаўся з дзвюх арганічна злучаных паміж сабой частак: аднапавярховай, якая была ўласна жылым домам, і трохпавярховай, размешчанай з правага боку, вежы. Над апошняй узносіўся высокі шпіль, дзе вывешвалася харугва ўладальнікаў сядзібы, калі яны знаходзіліся дома.

З цягам часу аскеркаўскі дом падаўся Ваньковічам занадта цесным, і яны збудавалі новы, неабарочны, палац, пры гэтым стары прыстасавалі пад афіцыну — спецыяльную надворную пабудову шляхецкай сядзібы, куды пераносіўся комплекс службовых памяшканняў.

Новы палац, вядомы з фотаздымка пярэдняга Першай сусветнай вайны, які, хоць і ў перабудаваным выглядзе і занятым стане, але існуе ў Рудакове да сённяшняга часу, складаўся з трох карпусоў. Поле франтона было аздоблена рэльефнай выявай герба Ваньковічаў “Ліс”.

Цікавыя звесткі захаваліся пра інтэр’ер палаца. У прыватнасці, маюцца апісанні Андэя Раствароўскага і Браніслава Мінейкі, якія бачылі яго на ўласныя вочы і адзначалі асаблівае шанаванне гаспадарамі старадаўніх традыцый. Напрыклад, хоць і было ўжо ўсталявана цэнтральнае ацяпленне, але Ваньковічы не адмовіліся і ад двух дзеючых камінаў.

Сцены ва ўсіх пакоях былі роўна пакрыты алейнай фарбай. Падлога выкладзена звычайным, але ў шэрагу парадных апартаментаў — рознакаляровым, паркетам. Побач са светлым дубам ужы-

Цёмна-зялёнай сцены сталовай залы да паловы сваёй вышыні былі ашалеваны дубам, а столь — выканана ў выглядзе крышкі куфры. Адметна, што над ашалеванай паловай сцен віселі фамільныя партрэты.

Але не толькі яны мелі мастацкую вартасць. Вядома, што “вялікая” зала была абстаўлена двума камплектамі прывезенай з Пецяярбургу мэблі ў стылі часоў Людовіка ХVI, пакрытай шойкам крэмавага колеру. Тут віселі і дзве каштоўныя карціны: “Мора” Айвазоўскага і “Караван у пустыні” невядомага мастака. Была ў Ваньковічаў і “чайная” зала, прызначаная для піцця кавы і гарбаты, што мела пазалочную мэблю ў стылі ампір. Аздабляў яе таксама шэраг партрэтаў выяў гаспадароў маёнтка.

Не цяжка ўявіць, што шляхціцы, якія пабудавалі такі велічны палац, мелі і годную гаспадарку. Паводле “Спіска землеўладальцаў Мінскай губерніі 1911 года”, Рудакоўскі маёнтка складаў 7075 дзясцін.

Як сведчыў сучаснік Ваньковічаў М.Ялавецкі, гаспадарка вялася на вельмі высокім узроўні. Існаваў малочны завод з паравой устаноўкай, бровар, тартак (лесапільня) і ўзорнае лясніцтва. Гаспадары ўтрымлівалі шпіталь, шкolkі і дзіцячыя прытулкі. Служба і канторшчыкі мелі свае народныя чыталні, а таксама клубы. Значнай крыніцай даходу была вытворчасць дэсертнага масла, якое

Пра Шагала і не толькі

Віцебскі Арт-цэнтр Марка Шагала ўжо даволі доўгі час актыўна супрацоўнічае з айчыннымі і замежнымі даследчыкамі мастацтва.

Паводле добрай традыцыі, сёлета былі агучаны вынікі апошняга даследавання вядомых навукоўцаў з Віцебска, усёй Беларусі і суседніх краін. Яны датычыліся як асобы знакамітага мастака, так і яго паслядоўнікаў-авангардыстаў.

Дырэктар Арт-цэнтра Людміла Хмяльніцкая зазначыла, што з вялікай цікавасцю ўспрымаліся аповеды прадстаўніка аднаго

з выдавецтваў Санкт-Пецяярбурга — Ісака Кушніра, які прэзентаваў альбомы жывапісу з серыі “Авангард на Няве”. Гэты пра-

На пачатку снежня Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры атрымаў цудоўны калядны падарунак: вядомы мастак-графік Іван Пратасеня перадаў у дар нашаму музею шэраг сваіх графічных твораў, прысвечаных айчынным пісьменнікам.

Паціна даўняга часу

Іван Міхайлавіч усё сваё творчае жыццё звязаны з беларускай літаратурай, беларускай кнігай. Любоў да роднай зямлі і да роднага слова адбілася ў пранікнёных паэтычных акварэльных пейзажах мастака і ў яго партрэтных кампазіцыях, прысвечаных выдатным майстрам слова. Над іх вобразамі Іван Пратасеня працаваў цягам многіх гадоў. Так склалася графічная серыя, куды ўваходзяць аркушы, прысвечаныя Петруско Броўку, Янку Купалу і Якібу Коласу (“Развітанне ў Ляўках Янкі Купалы і Якіба Коласа”), Максіму Багдановічу (“Кветкі радзімы”). У гэтай серыі — і два графічныя аркушы, якія днямі атрымаў у дар ад аўтара наш музей: графічны аркуш “Думы Цёткі” і “Партрэт свяціцеля Кірылы Тураўскага”.

Мастак з вялікім майстэрствам перадаў у сваім творы паэтычны ўздзім і засяроджанасць святога зямлі нашай. У руках Кірылы — напісанае ім “Казанне”, на стала перад ім — раскрытае рукапіснае Евангелле (малючы яго, Іван Міхайлавіч скарыстаў выявы слаўтага помніка старажытнабеларускага мастацтва — Аршанскага Евангелля). Абраз Божай Маці з дзіцем на сцяне сціплай манаскай келлі-скрыпторыя апякуе святога Кірылу, які так натхнёна апяваў у сваіх казаннях Нябесную патронку нашай зямлі. Таямніча-паўзмрочнае танальнае вырашэнне гэтага аркуша па-мастацку дакладна перадае “паціну даўняга часу”, “смугу даўно мінулых дзён”.

Інакш — светла і паэтычна-адухоўлена — прадстаўляе мастак вобраз адной з заснавальніц новай беларускай літаратуры — Цёткі (Элаізы Пашкевіч).

Археолог Людміла Дучыц, якая днямі адзначыла ша-ноўны юбілей, доўгі час апантана і паслядоўна вывучае археалагічныя помнікі бадай што самага маляўнічага кутка Беларусі — Браслаўшчыны. Гаворка — пра два гарадзішчы: Маскавічы і Рацёнкі... На сёння гэта амаль хрэстаматыйныя помнікі, калі ўзнікае гаворка пра нарманскі след у Беларусі.

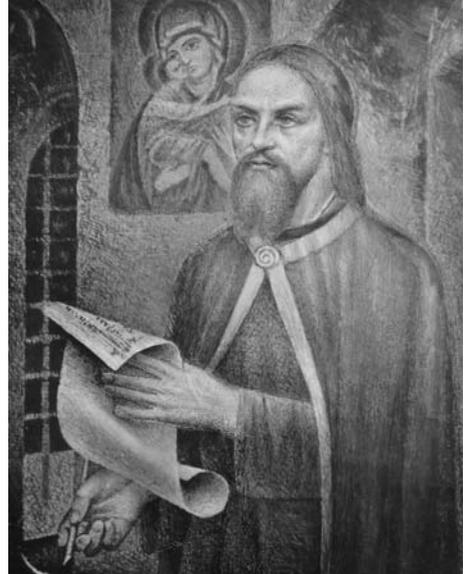
“Шэльф” з аква і аэра

Археалогія з вышнімі птушынага палёту

Але галоўнае, што Людміла Дучыц — наватар спецыфічных метадаў палявых даследаванняў. Як ні дзіўна, яна, як і славуцы Жак Іў Кусто, займалася... падводнай археалогіяй. Неаднойчы яна звярталася да аква-лангістаў і пры іх дапамозе даследавала “шэльф” Маскавіцкага гарадзішча. Зразумела, быў і скепсіс у некаторых калег адносна выяўленых ёю рун і малюнкаў, зробленых скандынаўскім насельніцтвам Маскавічаў на костках жывёлін.

Людміла Дучыц, як і той славуцы Кроўфард — родапачынальнік паветранай археалогіі, захапілася аэраархеалогіяй. У свой час па гэтым пытанні яна звярнулася да спецыялістаў у Інстытут археалогіі АН СССР, пасля чаго былі спробы атрымаць дазвол на вывучэнне аэрафотаздымкаў археалагічных помнікаў...

І вось вынік: з вышнімі палёту птушкі мы бачым гарадзішча Маскавічы, а на ім — абрысы старажытных жылляў, схаваных у нетрах культурнага пласта. Усё гэта

І.Пратасеня. “Кірыла Тураўскі”.

Светлым, нібы мроіва, танальным вырашэннем, скруглёнымі вугламі адбітку твор нагадвае стары выцвілы фотаздымак пачатку мінулага стагоддзя. Гэты адметны вобразны ход падтрыманы кампазіцыйным прыёмам накладання адно на адно розных адлюстраванняў, розных планаў, іх “прасвечванне” — так творча мастак скарыстаў прыём, уласцівы не толькі графіцы, але і фатаграфіі, прыныцп фотакалажу. Як творчае крэда беларускай пэаткі і свайго роду эпіграф да ўласнай мастацкай творчасці змясціў Пратасеня знізу выявы словы Цёткі: “...Думаць усюды аб народзе, родны край усюды сніць”.

Абодва гэтыя графічныя творы вельмі каштоўныя для нашага музея і зоймуць пачэснае месца ў яго зборы.

Валянціна ПІСКУН,
старшы навуковы супрацоўнік
Музея гісторыі
беларускай літаратуры

Л.Дучыц пад час раскопак у вёсцы Маскавічы. 1980 г.

потым знайшло сваё адлюстраванне ў яе манаграфіі “Браслаўскае Паазер’е ў IX — XIV стст. Гісторыка-археалагічны нарыс”.

На навуковым рахунку Людмілы Дучыц — больш за паўтысячы раскапаных курганоў у Паўночнай і Цэнтральнай Беларусі. А яшчэ камяні-следавікі, камяні-“краўцы”, каменныя крыжы, археалагічная мікратапаніміка, касцюм жыхароў старадаўняй Беларусі, археалагічныя помнікі на старонках перыёдыкі нашай краіны пачатку ХХ ст., этнапсіхалогія і літаратурна-этнолагічныя замалёўкі пра цыганоў.

Леанід КАЛЯДЗІНСКИ,
кандыдат гістарычных навук,
археолог

Летась споўнілася 90 гадоў з дня смерці выдатнага мастака Нікадзіма Сілівановіча, а сёлета, акурат 25 снежня, мы адзначаем 176 гадоў з дня яго нараджэння... Многія дзесяцігоддзі Нікадзім Юр'евіч Сілівановіч лічыўся (і цяпер лічыцца) то чыста літоўскім мастаком, то рускім, і ў замежнай мастацтвазнаўчай літаратуры ён практычна нідзе не ўключаецца ў прастору нацыянальнай беларускай культуры...

Першую такую спробу ў 70-я гады зрабіў наш мастацтвазнаўца Леанід Дробаў, але далейшага развіцця гэтая спроба нібы не атрымала, калі не лічыць кароткія “энцыклапедычныя” нарысы і звесткі пра земляка. Праўда, у снежні 1984-га ў Вілейцы ўсё ж была арганізавана невялікая выстаўка яго твораў з калекцыі Літоўскага мастацкага музея... У нас у краіне, да прыкладу, знаходзіцца толькі адно яго палатно — “Салдат з хлопчыкам”, а большасць твораў (34 халсты і 7 малюнкаў) — у Літве, дзе мастак жыў свае апошнія гады.

Але не будзем забываць, што Радзіма Сілівановіч і яго продкаў — Беларусь, Вілейскі павет (непадалёк ад Маладзечна), і тут жа ён скончыў сваё жыццё. Хіба ж гэта не падстава для сур'ёзнага біяграфічнага даследавання “вобраза” беларускага мастака? Вось толькі дзе ён пахаваны — невядома (ці то на радзіме, ці то ў сучаснай Літве). Я ведаю, што сёння ёсць два чалавекі (не ў Беларусі!), якія вельмі грунтоўна і любоўна збіраюць усё, што датычыцца жыцця і творчасці Сілівановіча: гэта Анатоль Парашутаў і Віталь Курджэ — далёкі сваяк мастака. Можна, штосьці новага і цікавага яны яшчэ і знойдуць, у тым ліку — і месца пахавання Нікадзіма Юр'евіча...

Яго малая радзіма — вёска Цынцавічы, заснаваная напрыканцы XVIII ст. Тут жылі і каталікі, і праваслаўныя, аб чым сведчаць двое могілак. Бацька Нікадзіма — Юрый Іванавіч Сілівановіч — сам селянін і сын селяніна, каталік, пражыў 84 гады, і быў пахаваны ў 1883-м. Захаваўся надмагільны помнік у выглядзе каменю з надпісам на лацінцы. Ад першай жонкі, Настасі, Юрый Сілівановіч меў пяць дзяцей, у тым ліку і Нікадзіма. Ад другой, Петрунелы Іосіфаўны, — двое сыноў.

Калі Нікадзіму споўнілася 12 гадоў, бацьку прызначылі старэйшай вясковай грамады. Хутэй за ўсё, гэтая пасада дазволіла яму ўладкаваць сына ў маладзечанскае пацікласнае вучылішча для дваран: сярод усіх вучняў юны Нікадзім быў адзіным прадстаўніком сялянства.

У 1854-м навучанне было скончана, і 20-гадовы хлапец стаў, як сёння казалі б, рэпетытарам сына аднаго памешчыка-інтэлектуала, вучыў грамаце і маляванню, паколькі сам Нікадзім ад прыроды быў вельмі здольны ў азах мастацтва. Мабыць, гэты памешчык (на жаль, імя ягонае я не знайшоў) быў чалавекам адукаваным. І таму ён у 1857 годзе за свой кошт вырашыў накіраваць таленавітага хлопца ў Пецяярбург — у Рысавальную школу пры Таварыстве заахвочвання мастацтваў. А ўжо праз два гады Нікадзім стаў студэнтам Імператарскай Акадэміі мастацтваў. З настаўнікамі яму пашанцавала: гэта сам рэктар Акадэміі, прафесар, знакаміты аўтар “Меднага змея” Фёдар Бруні, прафесар гістарычнага і партрэтнага жывапісу Цімафей Нэф і заслужаны прафесар, акадэмік, цудоўны рысавальчык і “сябра моладзі” Аляксей Маркаў. Ды і аднакурснікамі Нікадзіма былі: Іван Крамскоі, Васіль Верашчагін, Павел Чысцякоў і Іван Трутнеў — той самы, які ў 1866 годзе паедзе ў Вільню і створыць там унікальную бясплатную мастацкую школу. Вядома, што ў студэнцкія гады Сілівановіч часцей за ўсё займаўся партрэтным жывапісам, але работы гэтага перыяду не захаваліся. Тым не менш, ад сваіх педагогаў ён узяў шмат чаго, у першую чаргу — майстэрства акадэмічнага малюнка і прасторавае пачуццё складанай кампазіцыі.

Што потым здарылася — невядома, але ў 1863 годзе Сілівановіч спыняе навучанне і падае прашэнне ў Савет Акадэміі з просьбай надаць яму званне свабоднага мастака і звольніць з Акадэміі. Прычына? Можна, хвароба бацькі, можна, цяжкае матэрыяльнае становішча... Так ці інакш, мастак, нягледзячы на тое, што яго родны край палаў у агні вялікага паўстання, у красавіку аказаўся спачатку ў Вільні, а потым — дома, у вёсцы Цынцавічы. І ўжо ў наступным годзе ён атры-

мае заказ ад Лідскага павятовага праўлення на афармленне храма: у Шчучыне піша “святыя лікі” (святога Аляксандра Неўскага ды іншых) і партрэты дзеячаў царквы. Не кідае работу над заказнымі “свецкімі” партрэтамі членаў імператарскай сям’і і жанравымі кампазіцыямі. І менавіта ў гэты перыяд, у адзін з прыездаў у Вільню, ён знаёміцца з сястрой жонкі двараніна Ігнація Квінты — 23-гадовай Пелагіяй Пранцкевіч. Знаёмства “перайшло” ў вяселле, але ў Вільні Сілівановіч не затрымаўся: тут пасля разгрому паўстання культурнае жыццё прыйшло ў заняпад, заказаў практычна не было, а мастакоўская душа зноў імкнулася ў Пецяярбург, у Акадэмію...

Н. Сілівановіч. “Аўтапартрэт у саламяным капелюшы”.

ты, накіды, эцюды, сярод якіх — такія значныя творы, як “У школу”, “Дзеці ў двары”, “Болей пачуем”, “Сябры”, “Зняволены” (твор экспанаваны ў 1876 годзе ў Філадэльфіі), “Сын Стэфан за вярчэрэй”, “Жонка за вышываннем”, “Стары пастух з Свяцяньшчыны”, “Літвінка з Езна”, партрэт дырэктара вясковай школы П. Сміндаса, партрэт паэта Р. Падбярэзскага, партрэт памешчыка А. Бартуцэвіча (ці не таго дабрадзея з Цынцавічаў?), бліскучы “Аўтапартрэт у саламяным капелюшы”...

Вышэй я ўжо ўзгадаў раннюю жанравую карціну Сілівановіча “Салдат з хлопчыкам”, якую ён намалюваў яшчэ ў 1866-м і якая сёння ўпрыгожвае наш Нацыянальны мастацкі музей. Канешне, у той час такія “побытвыя” карціны з сялянскага жыцця малявалі многія мастакі, асабліва — будучыя перадзвіж-

дзе ягоная жонка Пелагія лячылася прыроднай мінеральнай вадой ад сухотаў. Да Першай сусветнай вайны мастак і сямейства Квінтаў часта вязіліся ў лес па збор фіялак у двухколавых экіпажах, запрэжаных шасцю конямі жамайтэйскай пароды. Ётае месца на правым беразе Нёмана, каля падножжа гары Вітаўта, за 39 кіламетраў ад Каўнаса, вельмі падабалася мастаку. Ён яшчэ ў 1880-я запланавалі тут будаўніцтва ўласнага дома з майстэрняй. Рэалізацыю праекта ён даручыў свайму сябру — прыходскаму сваячэнніку Анцэльмасу Нанівічусу. За гэта мастак для алтара яго драўлянай каталіцкай царквы неагатычнага стылю ў мястэчку Нямунас (Немаюнай) напісаў палатно “Апосталы Пётр і Павел”. У інвентарнай кнізе царквы ёсць — на рускай мове — надпіс (1884 г.): “Гэтая карціна была намалювана мастаком Н. Сіліванавічусам бясплатна ў якасці падарунка за маю дапамогу ў будаўніцтве яго дома ў Бірштанасе”. Так здарылася, што на пастаяннае жыхарства там 67-гадовы мастак пасяліўся толькі ў новым стагоддзі, але ўжо без жонкі: яна памерла ў 1901

Нікадзім Сілівановіч: свабодны мастак

Мазаіка “шклянога неба”

Н. Сілівановіч. “Салдат з хлопчыкам”.

На пачатку верасня 1866-га Сілівановіч з жонкай і сынам-немашчлём Стэфанам накіроўваецца ў Пецяярбург і пасяляецца ў доме № 7, на 7 лініі Васільеўскага вострава. Наступным днём творца прадставіў Савету Акадэміі некалькі палотнаў, і літаральна адразу ж, 5 кастрычніка, атрымаў званне класнага мастака трэцяй ступені. Яму быў прызначаны і чын XIV класа. У той самы час Фёдар Бруні ў сувязі з пачаткам грандыёзнага афармлення інтэр’ера Ісакаўскага сабора адкрыў у Акадэміі мазаічнае аддзяленне. Вельмі былі патрэбны мастацкія кадры, і прафесар прапанаваў свайму былому выхаванцу месца вучня.

Пачалося новае жыццё ў сталіцы. У сувязі з нараджэннем дзяцей — Іосіфа, Казіміра, Станіслава — даводзілася змяняць кватэры, галоўным чынам — на Васільеўскім востраве, і выкрываць час для паездкаў з сям’ёй на адпачынак у Віленскую губерню і ў родную вёску. Галоўнай завалася праца ў новай якасці.

У 1870-м, пасля заканчэння класа, Сілівановіч быў залічаны ў Акадэмію малодшым мазаічыстам, атрымаўшы званне класнага мастака 2-й ступені. А праз

чатыры гады, 22 сакавіка, Сілівановіч за ікону “Тайная вярэра” для іканастаса Ісакаўскага сабора займае званне класнага мастака 1-й ступені і чын X класа. Неўзабаве за “выдатныя веды ў мазаічнай мастацтве”, г. зн. за мазаіку “Пацалунак Іуды”, Акадэмія мастацтва прызначала яго сваім акадэмікам (выпадак даволі рэдкі!) з прысваеннем (ад Сената) чына тытулярнага саветніка. Больш за тое: імператар узнагародзіў мастака ордэнамі Святога Станіслава III ступені “за карысныя дзеянні” і Святога Анны III ступені.

Але прыходзіць канец і радасці. 1 снежня 1898 года з-за моцнага пагаршэння зроку Сілівановічу давялося выйсці на пенсію. Праўда, яе ён атрымаў ад імператарскага двара самую высокую ў параўнанні з былымі калегамі па Акадэміі: 1468 рублёў 20 капеек у год — сума па тым часе сур’ёзная. І гэта ўсё — за мазаіку, у якую яму як выканаўцу-практыку роўных не было.

Станковы жывапіс часова як бы адсуnúўся на другі план. Але і за “манументальны” перыяд мастак зрабіў вельмі шмат уласна жывапісных палотнаў. Ёта фігураўныя жанравыя карціны, партрэ-

нікі. Аўтар кажае людзей, з кім мог кожны дзень сустракацца ў родных Цынцавічах. І тут не трэба ўдакладняць сюжэтныя драбніцы — хто каго ў карціне вучыць грамаце на прызбе сялянскай хаты, але хлопчык, здаецца, ад захаплення проста свеціцца! І ягоную радасць па-бацькоўску падзяляе старэйшы сябар, салдат-інвалід. Гэты чалавек мае не па ўзросце суцэную постаць, шматлікія маршчыны. На яго грудзях — Георгіеўскія крыжы і медалі. Цяпер, пасля цяжкіх раненняў, герой забыты, нікому не патрэбны... Але не мінор вызначае мелодыю карціны. Хлопчык толькі што прыбеж з гульні, прагна скапіўся за кніжку... Вось такі дыялог пакаленняў сцвярджае думку: дабрыня, імкненне да ведаў збліжаюць людзей. У стрыманым каларыстычным рашэнні зелянінай свеціцца галінка, што ляжыць побач з хлопчыкам, як сімвал жыцця. На другім канцы гэтай лініі цяжкай супрацьлегласцю ўспрымаеш атрыбуты вайны і нядолі — мыліцы і жабрацкую торбу...

Але вернемся да мазаічнага мастацтва Нікадзіма Сілівановіча. У гэтай манументальнай галіне ён зрабіў вельмі шмат, можа, як ніхто іншы. Праўда, больш — як бліскучы выканаўца, бо выкладаў смальту паводле ўзораў выдатных майстроў Адраджэння або па арыгіналах некаторых сваіх знакамітых сучаснікаў, кштату Міхаіла Несцерава. Хаця былі і арыгінальныя кампазіцыі, якія Сілівановіч з сябрамі ці адзін выконваў і ў Расіі, і ў Беларусі, і ў Літве. Скажам, у мазаіцы “Нясенне Крыжа” ў атыку Ісакаўскага сабора Сілівановічу дасталася выкананне зямлі, драпіроўкі на нагах фігур, ззнання над галавой Хрыста і Крыжа. Тут жа, для купала сабора, выканаў мазаікі “Евангеліст Лука”, “Евангеліст Матфей”, а для Уваскрэсенскай царквы — лік Іаана Хрысціцеля (з карціны Т. Нэфа). З сааўтарамі Сілівановіч выканаў мазаічную ікону “Спас на троне” ў Спаса-Яфімі’евым манастыры горада Суздаль з магільным склепам-капліцай сям’і Дзмітрыя Пажарскага, а таксама асабіста на працягу трох гадоў (да 1901-га) з лёгкай рукі Паўла Чысцякова зрабіў цудоўную мазаічную кампазіцыю “Уваскрэсенне Хрыста” ў паўночнай бажніцы сабора Спаса-на-Крыві ў Пецяярбургу.

Пасля “трудоў праведных” Сілівановіч, пачынаючы з 1880-х гадоў, прыязджаў на адпачынак не толькі ў родную вёску (пасля смерці бацькі ў 1883 г. — радзей), але і ў літоўскае мястэчка Бірштанас, дзе спыняўся ў свайго швагера Ігнаса Квінта і

годзе ад сухотаў. У 1911-м Сілівановіч атрымаў частку спадчыны пасля смерці брата жонкі — віленскага святара В. Пранцкевіча, але, дадаўшы свае грошы, не стаў даводзіць да розуму той даўні праект 1880-х гадоў, а дакупіў закінуты будынак былога паштовага аддзялення разам з зямлёй. Пасля добрага рамонтна пераехаў туды з сынам Іосіфам, ягонай сям’ёй і сястрой Урсулай. Тут і рэалізаваў сваю даўнюю мару: пабудоваў на другім паверсе майстэрню са шклянымі дахам.

Жыхар Бірштанаса Ёнас Айемут узгадаў, што Сілівановіч быў “невывсокага росту, увесь сівы, заўсёды акуратна апрануты. Вельмі сціплы і ветлівы ў абыходжанні, часам ладзіў пікнікі са сваякамі ў жывапісным асяроддзі Нёмана або ў лесе”. Вадзіўся з віленскімі мастакамі, але на сконе жыцця не выстаўляўся. Прафесар Анатанас Жмуйдзінавічус, класік літоўскага пейзажа, узгадае: “Сіліванавічус спрабаваў ісці ў нагу з літоўскімі мастакамі, прычым хацеў захаваць старыя традыцыі мастацтва. З-за імклівых змен у жыцці таго перыяду яму так і не ўдалося стварыць якія-кольвечы значныя творы”.

А ці ведаў А. Жмуйдзінавічус, што менавіта ў гэты перыяд (пасля 1909 года) Сілівановіч на аснове карцін нямецкага “назарэйца” Іаана Фрыдрыха Авербека (дарэчы, блізкага сябра Аляксандра Іванава) намалюваў аж 14 сюжэтаў “Пакут Хрыста” для віленскага Кафедральнага сабора і стварыў для новага храма ў Бірштанасе цудоўную карціну “Святы апостал Іуда Фадзей”, дзе ў вобразе апостала лёгка пазнаюцца рысы сына мастака Іосіфа? Для гэтай жа царквы напісаў партрэт сваячэнніка Ёнаса Карвеліса. З пачаткам жа Першай сусветнай вайны Сілівановіч з’ехаў у Пецяярбург. Пасля рэвалюцыі па дарозе ў Бірштанас завітаў на радзіму, на родную Вілейшчыну. Відаць, адчуваў, што больш такой магчымасці можа не прадаставіцца. Так і здарылася: 21 мая 1919 г. Нікадзім Юр’евіч пайшоў з жыцця...

Мне расказалі, што ў 2006-м супрацоўнікі Вілейскага гісторыка-краязнаўчага музея знайшлі раней невядомую ікону Н. Сілівановіча “Цуд святога Антонія Паруанскага” (паводле сюжэта вялікага іспанца XVII ст. Барталамеа Эстэбана Мурыльё) у касцёле Бягзрэзнага Зачацця Прасвятлой Дзевы Марыі ў вёсцы Касцяневічы Вілейскага раёна. А колькі яшчэ жывапісных і мазаічных твораў Нікадзіма Сілівановіча застаюцца для нас невядомымі...

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастоцтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастоцтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастоцтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастоцтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:

- "Рускі жанравы жывапіс XIX — першай чвэрці XX стагоддзя".
- Выстаўка Ірыны Котавай "Шпацыры па Парыжы".

Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

- "Мастоцтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
- "Старажытная Беларусь"
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "З крыніц адвечнай прыгажосці".
- "Водбліскі ваеннай славы" (еўрапейская зброя і вайсковае абмундзіраванне XIX — 1-й пал. XX стст.).

Выстаўкі:

- "Вярнутыя імгненні. Яўрэй царскай Расіі". Да 16.01.2011.
- "Няскончаная

"Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

Выстаўкі:

- "Маё жыццё — карціны": з калекцыі Ю.М. Пэна (з фондаў Віцебскага абласнога краязнаўчага музея).

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск,
вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя "Жыццё і творчасць Янкі Купалы".
- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў

У.Караткевіча).

- "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
- "Пушкінскія музеі Расіі і замежжа".
- "Спадарожнікі дзяцінства".
- Выстаўка А.Шатэрніка "Сонцапрамень".
- "Беларускія пісьменнікі XX стагоддзя ў творах выяўленчага мастацтва".

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўкі:
- "Смерць — гэта не правасуддзе".

Гомельшчыны).

- **Выстаўка жывапісу Ігара Сямекі.**
- "Зачараваныя жыццём".
- "І жарсць, і захапленне, і душа..."
- "3D. Стэрэапіс па тканіне".

Экспазіцыі:

- "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- "Чырвоная гасцеўня".
- "Зала ўрачыстых прыёмаў".
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі). Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў

Экспазіцыя "Уладальнікі

экспазіцыя, прысвечаная гісторыі Гомельшчыны.

- Лакальныя экспазіцыі ў санітарным вагоне, у партызанскай зямлянцы.
- На тэрыторыі музея працуе пнеуматычны цір.

Выстаўкі:

- "Айчынная вайна 1812 года" (з фонду Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя А.В. Суворова).
- "Музей крыміналістыкі".
- Ваенная тэхніка на адкрытай пляцоўцы.

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- Другая Біенале жывапісу, графікі і скульптуры.
- Выстаўка дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- **Выстаўка лаўрэатаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі.** Да 5.01.2011

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАЎЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгаўза,
4.
Тэл./факс:
(8-0152)
72 27 57.

- Выстаўка работ беларускіх мастакоў.
- Выстаўка "Мелодыі горада" студыі "Прамень".

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель, вул.
Карповіча, 4.
Тэл.:
(8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя:

- "Гаўрыла Вашчанка".
- Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.

Выстаўкі:

- Выстаўка "Падводны свет".
- Выстаўка Аляксандра Дзіямідава.
- Выстаўка "Рэха цішыні".

**на часопіс
"Мастацтва"**

**Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска —
74958,
ведамасная
падпіска —
749582.**

УВАГА!

Паважаныя чытачы!

**ІДЗЕ
ПАДПІСКА**

**на газету
"Культура"**

**Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска —
63875,
ведамасная
падпіска —
638752;**

**на часопіс
"Мастацтва"**

**Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска —
74958,
ведамасная
падпіска —
749582.**

**НА І ПАЎГОДДЗЕ
2011 ГОДА!**

Філіялы Нацыянальнага
мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка адной карціны "Ля касцёла" Ф.Рушчыца. Да 31.12.2010

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі
р-н,
Гродзенская вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка твораў В.Альшэўскага, М.Баразны, У Зінкевіча.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул.
Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя. "Культура 1-й пал. XIX ст."

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.

п'еса для
механічнага шыла".
Да 9.01.2011.

**Дом-музей І 3'езда
РСДРП**
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя І 3'езда РСДРП".
- "Аksamітны трусік".

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск,
вул.
Акадэмічная, 5.
Тэл.:
294 91 96.

- Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя

**"Дзядзька Янка,
добры дзень!".**
Выстаўкі:

- "Курганы шмат чаго нам гавораць" (да 100-годдзя з моманту напісання пэзмы "Курган").
- "Плянучь будучыне ў вочы..." (да 65-годдзя з дня адкрыцця першай экспазіцыі музея).

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:

- "Святло стагоддзяў".
- "Свет шчодры. Свет мяне паўтарыць..." (да 80-годдзя з дня нараджэння

- "Как молоды мы были... Семейный альбом".
- "Казахстан — Беларусь. Вялікая Перамога — адная памяць". Да 24.12.2010.
- "Савецкае грамадства і вайна 1941 — 1945".
- "Вітражы партызанскай мудрасці і кемлівасці". Да 12.05.2011.
- "Пераможцы". Да 24.12.2010.

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель, пл.
Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:

- "Саюз Зямлі, Вады і Агню" (выстаўка мастакоў-керамістаў

Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- "Повязь часоў".
- "А па начах мне сняцца коні..."

Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:

- "Вышыўка Наталлі Коршак".
- "Свет звяроў Гомельшчыны".
- Куток жывых экзатычных рэптылій.
- *Зімовы сад.*
- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Ваенна-гістарычная

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР
ОПЕРЫ І
БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай
камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 18 — "Трубадур" Дж.Вердзі.
- 19 — "Тры парасяці" С.Кібірава.
- 19 — "Багема" Дж.Пучыні.
- 21 — "Іяланта" П.Чайкоўскага.
- 23 — "Мадам Батэрфляй" Дж.Пучыні.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**
г. Мінск, вул.
Кралоткіна, 44.
Тэл.: 334 60 08.

- 18, 23 — "Гісторыя двух сабак" Я.Конева.
- 19 — "Дамавічкі" Я.Конева.

- 20 — "Сублімацыя кахання" А. Дз Бенедэціці.
- 21, 22 — "Каласы пад сярлом тваім" У.Караткевіча.

**БЕЛАРУСКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ**

МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

- 21 — "Даратэя" Т.Хрэнікава.
- 22 — "Весёлая ўдава" Ф.Легара.
- 23 — "Жызэль" А.Адана.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР

"ЛЯЛКА"
г. Віцебск, вул.
Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212)
36 32 50.

- 18, 19, 21, 22, 23, 24 — Навагодняя праграма (спектакль "Цуды ў рэшаце"; ёлачная праграма "Снягурка і Дзед Мароз").

